

YHTEISÖhautomo – Uusien mahdollisuuksien maaseutu

Loppuraportti

Hanke 12628

Dnro 735/3560-2011

Keskipiste-Leader ry

Koillismaan Leader ry

Nouseva Rannikkoseutu ry

Oulun Seudun Leader ry

Rieska-Leader ry

Sisältö

Yhteenveto hankkeesta	3
1. TAVOITTEET.....	5
2. TOTEUTTAMINEN.....	6
2.1. Kohdekunnat.....	6
2.2. Kohderyhmä ja hyödynsaajat.....	7
2.3. Aikataulu	7
2.4. Työntekijäresurssit.....	8
3. TOIMENPITEET	9
3.1. Yhteisesti tehdyt toimenpiteet	9
3.2. Leader-ryhmäkohtaiset toimenpiteet.....	13
3.2.1. Keskipiste-Leader ry.....	13
3.2.2. Koillismaan Leader ry	15
3.2.3. Nouseva Rannikkoseutu ry.....	18
3.2.4. Oulun Seudun Leader ry.....	22
3.2.5. Rieska-Leader ry.....	25
3.3. Yhteistyö	28
3.4. Tiedottaminen.....	29
4. HALLINNOINTI.....	29
5. KUSTANNUKSET JA RAHOITUS	29
6. HANKKEEN TOTEUTTAMISEN ARVIOINTI.....	30
6.1. Hankkeen hallinnoijan arvio	30
6.2. Hankkeen ohjausryhmän arvio	31
6.3. Hankkeen toimintaan osallistuneiden palaute	31
7. JOHTOPÄÄTÖKSET JA ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI	31

LIITTEET

Liite 1	Hankkeen tavoitteet ja määrälliset tulosodotukset
Liite 2	Toteutuneet kustannukset Leader-ryhmittäin
Liite 3	Hyvät käytännöt taulukko
Liite 4	Hyvät käytännöt -julkaisu ja Yhteisöjen ABC -ohjekortisto

Hankkeen visio:

Viihtyisät maaseutu ympäristöt tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia asumiseen ja vapaa-aikaan. Maaseudulla on aktiivisesti toimivia yhteisöjä, joissa tapahtumakulttuuri elää ja kehittyy. Kehittämistä tehdään eri toimijoiden yhteistyönä paikallisuuteen ja verkostoihin luottaen.

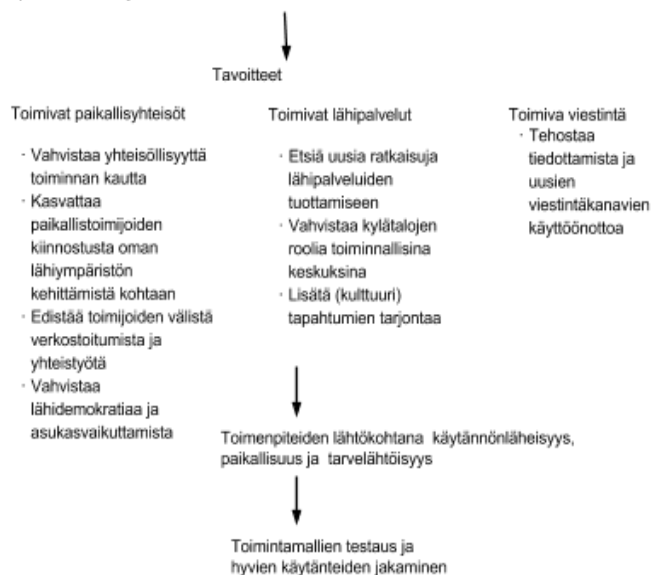
Yhteenveto hankkeesta

YHTEISÖhautomo-hanke oli Pohjois-Pohjoismaan viiden Leader-ryhmän yhteinen yleishyödyllinen maaseudun kehittämishanke vuosina 2011-2014. Keskipiste-Leader, Koillismaan Leader, Nouseva Rannikkoseutu, Oulun Seudun Leader ja Rieska-Leader toteuttivat hanketta 36 kunnan alueella. Hankkeen toimenpiteet ovat tavoittaneet kaikkiaan 235 kylää. Hankkeen tapahtumiin ja tilaisuuksiin on osallistunut n. 27 570 paikallistoimijaa, välillisesti hankkeen vaikutukset ovat kuitenkin koskettaneet huomattavasti suurempaa toimijajoukkoa.

Keskipiste-Leader ry hallinnoi viiden ryhmän yhteishanketta. Hankkeessa työskenteli yhteensä 24,55 henkilötyövuotta. Hanketta rahoittivat Pohjois-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Lapin ELY-keskukset.

YHTEISÖhautomo-hankkeen päätavoitteena oli paikallisyhteisöjen toiminnan aktivoiminen eri tasoilla (kuva 1). Hankkeen kautta tarjottiin paikallistoimijoille apua ja neuvontaa mm. yhteistyöverkostojen luomisessa, kansainvälistymisessä, nuorten aktivoinnissa, lähipalveluiden ja kylätoiminnan kehittämisessä, kyläsuunnitelmien teossa, uusien hankkeiden ideoinnissa sekä toiminnan markkinoinnissa ja viestinnässä. Hankkeen kohderyhmänä olivat erityisesti kolmannen sektorin toimijat (yhdistykset ja järjestöt), maaseudun nuoret ja kausiasukkaat. Keskeisiä yhteistyökumppaneita olivat kunnat, alueen yrittäjät, eri kehittämisorganisaatiot ja muut hankkeet.

Visio: viihtyisä maaseutu ympäristö, jossa aktiiviset yhteisöt tekevät kehittämistyötä paikallisuuteen ja verkostoihin luottaen.

Kuva 1. YHTEISÖhautomo-hankkeen tavoitteet.

YHTEISÖhautomo-hanketta toteutettiin jokaisen Leader-ryhmän alueella paikallisten tarpeiden mukaan. Siten hankkeen aikainen toiminta oli erilaista eri alueilla. Koillismaahan Leader alueella hanke keskittyi aktivoimaan toimijoita vaikuttamaan ja osallistumaan, vapaa-ajan asukkaat ja nuoret mukaan lukien. Lisäksi kyläkummi toiminta käynnistettiin ja aktivoitiin alueen nuoria kiinnostamaan kansainvälisestä toiminnasta. Mukaan tuli myös kylien kattojärjestöjen kokouksiin osallistuminen. Oulun seudulla puolestaan keskityttiin yhdistystoimijoiden aktivointiin sekä toiminnan ja tapahtumien kehittämiseen mm. koulutusten avulla. Yhdistysten perustoiminnan aktivointi ja osaamisen lisääminen, yhteistyöverkoston luominen sekä toiminnan suunnitelmallinen kehittäminen olivat toiminnan keskiössä Nouseva Rannikkoseudun alueella. Rieska-Leaderin alueella hanke keskittyi yhdistysten toiminnan aktivointiin ja kansainvälistymisen edistämiseen. Keskipiste-Leaderin alueella toiminta painottui mm. yhdistystoimijoiden ja nuorten aktivointiin, kylä-kunta -yhteistyön lisäämiseen sekä lähipalveluiden kehittämiseen.

Hankeessa toteutettujen toimenpiteiden lähtökohtana oli aina käytännönläheisyys. Toimintamalleja kehitettiin yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa, jotta niiden hyväksyttävyys ja toiminnan jatkuminen myös hankkeen päätyttyä vahvistuisi. Eri alueiden välistä yhteistyötä vietiin eteenpäin sekä hanketyöntekijöiden tasolla että järjestämällä paikallistoimijoille yhteisiä koulutuksia, opintoretkeä ja muita verkostoitumistapahtumia.

YHTEISÖhautomo-hankeessa toteutettiin yhteensä:

372 aktivointi- ja teematilaisuutta
17 nuorten aktivointi-iltaa tms.
61 koulutusta
36 opintomatkaa tai kotiseuturetkeä
9 kansainvälistä opintomatkaa
22 selvitystä tai kyselyä
44 kansainvälistymistä edistävää koulutus- ja teemailtaa

Toiminnan tuloksena syntyi mm.:

11 uutta yhdistystä tai kylien ja kunnan yhteistyömuotoa
29 uutta verkostoa tai yhteistyöryhmää
23 uutta tapahtumaa, joista 3 nuorten tapahtumia*
37 uutta/päivitettyä kyläsuunnitelmaa (sis. kyläkarttoja)
6 käynnistettyä kyläsuunnitelmaprosessia
14 uutta lähipalvelua **
6 uutta hanketta ja 5 hankeaihiota
7 uutta kansainvälistä hanketta ja 5 hankeaihiota
25 uutta tiedotuskanavaa ***

* Tapahtumat ovat jatkuneet omillaan

** Esim. uusia kerhoja, kylän yhteisiä kokoontumispaikkoja, yritystoimintaa

*** Esim. www-sivut, facebook, YouTube, lehdet, esitteet

Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien yhteistyö syventyi monin tavoin yhteisen hankkeen myötä. Yhteistyöverkosto mahdollisti voimavarojen, työntekijöiden erilaisen osaaminen ja sosiaalisten verkostojen yhdistämisen ja siten uusien ja erilaisten asioiden toteuttamisen. Maakunnallisen yhteistyön vaikutukset kanavoituivat edelleen paikallistasolle.

Leader-ryhmien yhteistyön tuloksena mm.:

- julkaistiin Leader-ryhmien yhteinen paikallisen kehittämisen strategia, jossa linjataan yhteiset kehittämisen päämäärät lähivuosille
- luotiin säännöllisten tapaamisten perinne ja hanketyöntekijöiden voimaantumispäivät vuorovaikutuksen ylläpitoon
- toteutettiin ryhmien yhteinen nettisivusto yhtenäistämään tiedotusta
- julkaistiin kolme Yhteisö-lehteä hyvien käytänteiden jakamiseksi
- julkaistiin Yhdessä tehden -hyvät käytännöt opas ja ohjekortisto paikallistoimijoille
- edistettiin paikallisyhteisöjen ja -toimijoiden maakunnallista verkostoitumista järjestämällä yhteisiä opintomatkoja ja koulutuksia
- vakiinnutettiin Nuoriso Leader-rahoitusmuotoa maakunnan kattavaksi työkaluksi nuorten projektien tukemiseen
- tuotiin näkyvyyttä maakunnan kylille, yhteisöille ja yrittäjille osallistumalla mm. kesällä 2014 valtakunnalliseen Avoimet kylät- ja Leader-viikkoon 47 tapahtuman ja 1700 osallistujan voimin

1. TAVOITTEET

YHTEISÖhautomo-hankkeen kolme päätavoitetta olivat toimivat paikallisyhteisöt, toimivat lähipalvelut ja toimiva viestintä. Parantamalla yhteisöjen, lähipalveluiden ja viestinnän toimivuutta varmistettiin osaltaan maaseudun yhteisöjen säilyminen elinvoimaisina. **Liitteessä 1** on esitetty hankkeen määrälliset tavoitteet, myös Leader-ryhmäkohtaisesti.

Yleistavoite. Yhteinen maaseutu:

Hankkeen tavoitteena oli syventää maaseudun kehittämisorganisaatioiden välistä yhteistyötä ja strategista kehittämistä.

Hankkeen järjestämissä aktivointi- ja neuvontatilaisuuksissa kerrottiin Manner-Suomen maaseutuohjelman tarjoamista kehittämis- ja rahoitusmahdollisuuksista eri toimintalinjoilla. Uuteen EU-ohjelmakauteen valmistauduttiin analysoimalla alueen nykyiset strategiat, keräämällä kentältä kehittämistavoitteita sekä järjestämällä toimijoiden yhteisiä kuulemistilaisuuksia.

Tavoite 1. Toimivat paikallisyhteisöt:

Hankkeen tavoitteena oli lujittaa maaseudun paikallistoimijoiden yhteisöllisyyttä, kasvattaa kiinnostusta oman lähiympäristön kehittämistä kohtaan, edistää toimijoiden verkostoitumista sekä vahvistaa lähidemokratiaa ja asukasvaikuttamista, jotta maaseutuyhteisöt olisivat kaikenikäisille viihtyisiä ja turvallisia paikkoja asua ja toimia.

Maaseudun yhteisöllisyyttä syvennettiin toiminnallisuuden ja yhdessä tekemisen lisäämisen kautta. Yhteistyönä toteutettiin mm. uusia tapahtumia ja yhteisiä kokoontumispaikkoja kylille. Nuorten aktivointia ja sitouttamista oman yhteisön toimintaan edistettiin järjestämällä heille omia tilaisuuksia ja tiedottamalla heille nuorten hankkeiden rahoitusmahdollisuuksista. Eri toimijoiden, yhdistysten sekä alueiden välistä yhteistyötä lisäämällä luotiin uusia toimintamalleja ja verkostoitumisen muotoja jo olemassa olevien yhteistyökanavien rinnalle. Erilaisten yhteenliittymien sekä kansainvälisten

verkostojen määrää lisättiin yhteistyöfoorumien kautta. Asukkaiden, yhteisöjen sekä kuntaorganisaation välistä vuorovaikutusta vahvistettiin luomalla suoria paikallistason vaikuttamiskanavia sekä vakiinnuttamalla kuntatasolle säännölliset kyläasioiden keskustelu- ja neuvottelutilaisuudet. Yhteisöjen suunnitelmallista kehittämistoimintaa tuettiin aktivoimalla paikallistason toimijoita omien kylä- ja kehittämissuunnitelmien tekemiseen sekä omien hankkeiden käynnistämiseen.

Tavoite 2. Toimivat lähipalvelut:

Hankkeen tavoitteena oli tuottaa hyvinvointia tukevia palveluita asukkaiden tarpeisiin edistämällä paikallistason sopimuksellisuutta ja kehittämällä kylätaloja alueensa toiminnallisina keskuksina.

Maaseudun palveluiden uudelleen organisointia edistettiin erilaisten selvitysten, yhteistyöneuvotteluiden sekä seminaarien kautta. Kunta- ja yhdistystasolla tietämystä lisättiin sopimuksellisuuden, osuuskuntatoiminnan ja yhteiskunnallisesta yrittäjyyden mahdollisuuksista palveluiden uudelleen tuottamisessa. Opintoretkillä lähipalveluita tuottaviin ja liiketoimintaa harjoittaviin kohteisiin vahvistettiin käytännön osaamista. Pienimuotoisten lähipalveluiden, etenkin virkistys- ja kulttuuripalveluiden sekä tapahtumien, tuottamista tuettiin hyödyntämällä paikallista osaamista sekä perustamalla kulttuurin voimaryhmiä palveluiden tuottamiseen.

Tavoite 3. Toimiva viestintä:

Hankkeen tavoitteena oli kehittää maaseutuyhteisöjen sisäistä tiedottamista ja ulkoista markkinointia.

Positiivisia mielikuvia maaseudusta ja sen yhteisöistä vahvistettiin lisäämällä paikallistoimijoiden ja yhteisöjen viestintäosaamista sekä hyödyntämällä laajasti erilaisia viestintäkanavia. Uusien tiedotuskanavien ja aktiivisen viestinnän avulla lisättiin alueiden houkuttelevuutta mm. nuorten ja uusien asukkaiden kannalta.

Läpileikkaavat tavoitteet. Kansainvälisyys ja nuoret:

Hankkeen toiminnan läpileikkaavia tavoitteita olivat kansainvälisyys ja nuoret. Paikallistoimijoiden kannustaminen kansainvälistymiseen sekä nuorten aktivointi mukaan järjestö- ja hanketoimintaan oli mukana hankkeen toimenpiteissä. Nuorten hankkeiden ja toiminnan tukemiseen kehitettiin uutta kansallista rahoitusmuotoa, Nuorisoleaderiä koko Pohjois-Pohjanmaan alueelle. Kansainvälistyminen oli hyvä keino saada nuoria mukaan toimintaan.

2. TOTEUTTAMINEN

Hanke oli Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Lapin maakuntien välinen. Hanketta toteuttivat yhteistyössä Keskipiste-Leader ry, Koillismaan Leader ry, Nouseva Rannikkoseutu ry, Oulun Seudun Leader ry ja Rieska-Leader ry.

2.1. Kohdekunnat

Hanketta toteutettiin 36 kunnan alueella (huomioitu kuntaliitokset). Siikalatvan kunnassa Rantsilan alueella Keskipiste-Leader ry ja Nouseva Rannikkoseutu ry tekivät yhteistyötä.

- Keskipiste-Leader ry: Haapajärvi, Haapavesi, Kärsämäki, Nivala, Pyhäjärvi,

Pyhäntä, Reisjärvi ja Siikalatva

- Koillismaan Leader ry: Kuusamo, Posio ja Taivalkoski
- Nouseva Rannikkoseutu ry: Hailuoto, Liminka, Lumijoki, Pyhäjoki, Raahe (sis. entisen Vihannin alueen), Siikajoki, Siikalatva (vain Rantsilan alue) ja Tyrnävä
- Oulun Seudun Leader ry: Haukipudas, Ii, Yli-Ii, Kempele, Kiiminki, Muhos, Oulun maaseutualueet (sis. entisen Yli-Kiimingin alueen), Pudasjärvi ja Utajärvi sekä Oulunsalon alue vuosina 2013-2014
- Rieska-Leader ry: Alavieska, Kalajoki (sis. entisen Himangan alueen), Kannus, Kokkola (entiset Kälviän ja Lohtajan alueet), Merijärvi, Oulainen, Sievi ja Ylivieska

2.2. Kohderyhmä ja hyödynsaajat

Hankkeen ensisijaisena kohderyhmänä ja hyödynsaajina olivat maaseudun asukkaat, erityisesti nuoret sekä kausiasukkaat ja kolmannen sektorin toimijat (yhdistykset, järjestöt). Toissijaisena kohderyhmänä olivat kunnan viranhaltijat ja luottamushenkilöt sekä alueen yrittäjät ja potentiaaliset uudet asukkaat.

Maaseudun asukkaat hyötyivät hankkeesta mm. uusien tapahtumien, parantuneiden lähipalveluiden sekä tehostuneen tiedonkulun muodossa. Kolmannen sektorin toimijat saivat hankkeesta mm. uusia eväitä toimintansa kehittämiseen ja kuntatason toimijat hyötyvät etenkin uusista toimintamalleista (kylä-kunta yhteistyö, sopimuksellisuus).

2.3. Aikataulu

Hanke toteutettiin 1.4.2011 – 31.12.2014. Hankkeelle haettiin jatkoaikaa 2013, koska hanke pääsi käynnistymään kaikilla Leader-alueilla täysipainoisesti vasta vuoden 2012 puolella. Aikataulun osalta edettiin alueellisten tarpeiden mukaan.

Yhteisten toimenpiteiden toteutunut aikataulu:

Vuosi 2011

- Landepakukiertueelle osallistuminen Oulussa
- v. 2012 toteutettavien toimenpiteiden valmistelu eli uusmedian ja sähköisen viestinnän koulutukset sekä verkkopalveluiden kehittäminen (mm. tarjouspyynnöt)
- Hankkeen aikana toimitettavien 3 Yhteisölehden (1 lehti/vuosi) valmistelu

Vuosi 2012

- Leader-ryhmät ja hanketyöntekijät osallistuivat Tracopi-hankkeen testiryhmään (2 päivän työpaja)
- Valittiin tutkimusorganisaatio, joka aloitti uuden ohjelmakauden valmistelutyöt (työpajojen aineiston kokoaminen ohjelmista ja haastatteluin)
- Järjestettiin alueellisia strategiatyöpajoja
- Hanke-esitys ja hankkeen facebook-sivut
- 5 Leader-ryhmän yhteisen nettisivuston julkaiseminen (www.popleader.fi)
- Sosiaalisen median koulutukset
- Maakuntafestareille osallistuminen Oulussa
- Yhteisölehti nro 1

- Yhteinen kotimaan opintoretki Tampereen seudulle teemalla kylätalot ja kylien palvelut
- Yhteinen ulkomaan opintoretki Brysseliin
- Kuusamon kyläpäiville osallistuminen (opintoretki, teemana nuoret)
- Voimistuvat kylät kampanjaan osallistuminen

Vuosi 2013

- Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien yhteinen paikallisen kehittämisen strategian työstäminen ja valmistuminen
- Yhteinen kotimaan opintoretki Kainuuseen teemalla kylien lähipalvelut ja liiketoiminta
- Yhteinen opintoretki Vaasaan (kohderyhmänä nuoret)
- Yhteisölehti nro 2
- Sopimuksellisuus-koulutukset
- Yhteinen ulkomaan opintoretki Skotlantiin teemalla yhteiskunnallinen yrittäjyys

Vuosi 2014

- Yhteisölehti nro 3
- Avoimet ovet kylissä –YHTEISÖhautomo – hankkeen lopputapahtuma
- Kyselyt alueen toimijoille hankkeen vaikutuksista ja hankkeen tulosten esittelyä
- Yhdessä tehden - Hyviä käytäntöjä -opas ja ohjekortisto paikallisyhteisöille

2.4. Työntekijäresurssit

Hankeessa toimi työntekijöitä seuraavasti:

Keskipiste-Leader ry

- Hankeaktivaattori Mimmi Seppä (1.4.2011-2.5.2014)
- Hankeaktivaattori Johanna Kiviniemi (1.4.2011-31.5.2013)
- Hankeaktivaattori Päivi Vähäaho (2.5.2013-31.12.2014)
- Hankesihteeri Laura Jalonen (3.12.2012-30.4.2013 yhteinen Rieska-Leader ry:n kanssa)

Koillismaan Leader ry

- Hankeaktivaattori Anne Koskela (1.1.2012 - 2.9.2012)
- Hankeaktivaattori Marjo Kämäräinen (27.8.2012 - 31.12.2013)
- Hankevastaava Marja Tuomivaara (1.1.2014 - 31.12.2014)

Nouseva Rannikkoseutu ry

- Hankeaktivaattori Nina Kurunlahti (1.7.2011-31.12.2014)
- Hankesihteeri Harri Kontio (13.8.2012-31.12.2013)

Oulun seudun Leader ry

- Hankeaktivaattori Ritva Sauvola (1.1.2012-31.12.2014)
- Hankesihteeri Niina Heikkinen (9.10.2013-30.9.2014)
- Hankesihteeri Ilkka Kempainen (1.11.2014-31.12.2014)

Rieska-Leader ry

- Hankesihteeri Asko Eerola (2.1.2012-31.12.2014)
- Kv-koordinaattori Krizstian Nagy (1.8.2011-31.12.2013)
- Kv-koordinaattori Rita Kovács (2.1.2014-31.12.2014)

Työntekijäresurssit yhteensä 24,55 htv

3. TOIMENPITEET

3.1. Yhteisesti tehdyt toimenpiteet

YHTEISÖhautomo-hankkeessa yhteisesti toteutetut toimenpiteet palvelivat koko hankealuetta, sen toimijoita ja yhteisöjä. Yhteisesti tehdyt toimenpiteet toteutettiin pääsääntöisesti hankkeen yhteisestä 200 000 euron budjetista. Osa Leader-ryhmäkohtaisesti toteutettavaksi suunnitelluista tilaisuuksista, koulutuksista ja opintomatkoista toteutettiin kahden tai useamman ryhmän yhteistyönä, jolloin kustannukset jaettiin ryhmien kesken ryhmäkohtaisista budjeteista.

Uuden, alueellisen EU-ohjelmakauden valmistelu

Alueellisen EU-ohjelmakauden valmistelua ja strategiatyötä toteuttamaan valittiin Suomen Aluetutkimuskeskus FAR / Kajaanin yliopistokeskuksen Aikuis- ja täydennyskoulutuspalveluiden tutkimusryhmä AIKOPA. FAR tutustui meneillään olevan ohjelmakauden strategioihin, keräsi tietoa uutta varten haastattelujen avulla sekä järjesti alueellisia strategiatyöpajoja yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille yhteistyössä Leader-ryhmien kanssa. Lisäksi strategiaa työstettiin yhteistilaisuuksissa Limingassa ja Kalajoella että ryhmäkohtaisissa tilaisuuksissa. Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien yhteinen paikallisen kehittämisen strategia 2014-2020 valmistui vuoden 2013 aikana.

Tämän lisäksi jokainen Leader-ryhmä valmisteli uutta ohjelmakautta kukin omalla tahollaan. Ryhmät ovat keränneet alueensa toimijoilta mielipiteitä, toiveita ja tavoitteita omien ohjelmien ohella myös yhteisen strategian valmisteluun. Koillismaan alueella toteutettiin Uusien mahdollisuuksien iltoja 11, joissa tiedotettiin samalla YHTEISÖhautomo -hankkeen ja Koillismaan Leader ry:n ajankohtaisista asioista. Rieska-Leader valmisteli uutta kautta keräämällä paikallistoimijoiden ideoita yhteensä kuudessa tilaisuudessa. Sen lisäksi uutta kautta koskevia kyselyitä tehtiin useassa eri tilaisuudessa. Nouseva Rannikkoseutu toteutti kolme alueellisen kehittämisen työpajaa, joihin osallistui kunta- ja yhdistystoimijoita sekä yrittäjiä. Lisäksi toteutettiin mm. yhdeksän mielikuvatyöpajaa erilaisissa tapahtumissa ja tilaisuuksissa sekä nettikysely. Myös hankkeessa tehtyjen kyläkarttojen ideoita hyödynnettiin. Oulun Seudun Leader valmisteli uutta kautta keräämällä paikallistoimijoiden ideoita yhteensä kuudessa tilaisuudessa sekä useissa yhteistyössä järjestetyissä tilaisuuksissa. Alueella järjestettiin myös kyselyitä eri tilaisuuksien yhteydessä. Keskipiste-Leaderin alueella Uusien mahdollisuuksien maaseutu -iltoja järjestettiin alueen joka kunnassa eli yhteensä kahdeksan kappaletta. Lisäksi jalkauduttiin myös alueen oppilaitoksiin ja nuorten tapahtumiin, joissa erityisesti nuorten ideoita ja toiveita saatiin esille mielikuvatyöpaja- ja kyläkarttamenetelmiä käyttäen. Kehittämistarpeita ja konkreettisia toimenpide-ehtouksia saatiin lisäksi sähköisestä kyselystä, johon pystyi vastaamaan nimettömänä.

Hankeaiho-päivät

Erillisiä hankeaiho-päiviä ei ole hankkeen aikana järjestetty. Sen sijaan uusia hankeaihoita ja ideoita kartoitettiin osana uuden ohjelmakauden valmistelua ja strategiatyötä Leader-ryhmittäin. Lisäksi uusia hankeideoita koottiin talteen kaikista tilaisuuksista, joissa YHTEISÖhautomo-hankkeen työntekijät olivat mukana. Hankeideoita työstettiin eteenpäin hankkeen järjestämissä teemapohjaisissa verkostotapaamisissa, joihin kutsuttiin koolle hankkeen suunnittelun ja toteuttamisen kannalta

keskeiset toimijat. Tällä tavoin on käynnistetty mm. seuraavat uudet hankkeet: Vihannin kinttupolkureitistö, Martinniemen kyläyhdistyksen kalustohankinta, Olhavan Seudun Kehittämisyhdistyksen liikuntapaikkahanke, Laakkolan kylätalon kunnostushanke, Ahokylän yhteissauna. Lisäksi on luonnosteltu useita hankeaihoita, joilla kylien viihtyisyyttä ja palveluita voidaan vahvistaa.

Voimaantumis- ja kehittämispäivät

Hanketyöntekijät ja Leader-ryhmien henkilöstö kokoontuivat säännöllisesti yhteistyöpalaveriin suunnittelemaan hankkeen yhteistä toimintaa. Tapaamisiin kutsuttiin tarvittaessa yhteistyökumppaneita ja muita maaseututoimijoita. Isommat yhteiset voimaantumis- ja kehittämispäivät pidettiin 2011 Ylikiimingissä, 2013 Kuusamossa ja Kalajoella sekä 2014 Tyrnävällä. Kuusamossa ryhmät saivat Taitoavaimen koulutusta liittyen työyhteisön toimivuuteen, voimavaroihin sekä työssä jaksamiseen.

Tämän lisäksi hanketyöntekijät kokoontuivat säännöllisesti vaihtamaan kokemuksia ja suunnittelemaan tulevaa toimintaa. Tapaamisiin liitettiin mahdollisuuksien mukaan tutustuminen jonkin kylätalon, asukastuvan tai yhdistyksen toimintaan. Tapaamiset pidettiin pääsääntöisesti Oulussa tai Oulun seudulla keskeisen sijainnin vuoksi.

Tiedottaminen ja viestintä

Hankkeesta tehtiin alkuvaiheessa yhteinen esite ryhmäkohtaisten esitteiden lisäksi. Hanke on näkynyt hyvin myös paikallislehdissä.

Yhteiset www-sivut

Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien yhteiset Internet-sivut (www.popleader.fi) julkaistiin syksyllä 2012. Yhteisen pääsivun alla ovat jokaisen Leader-ryhmän omat, mutta ulkoasultaan yhtenevät sivut. Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien yhteiset Internet-sivut parantavat tiedottamista, poistavat turhaa päällekkäisyyttä tiedottamisessa sekä antavat kootusti tietoa kylien kehittämisestä, hankkeista ja rahoitusmahdollisuuksista.

Hankkeen facebook-sivut ja muut sähköiset kanavat

YHTEISÖhautomo-hankkeelle tehtiin 2012 omat Facebook-sivut keskustelun käymiseen koko hankealueen toimijoiden kanssa. Facebook-sivujen kautta tavoitettiin 88 tykkääjää, mikä osaltaan viestii siitä, että sähköiset tiedotuskanavat eivät vielä tavoita kaikkia paikallistoimijoita.

Hanketyöntekijät ottivat hankkeen aikana käyttöön omissa sisäisessä viestinnässä yhä enemmän sähköisiä työkaluja, kuten google docs (tekstien yhtäaikainen tuottaminen), Doodle (kalenteritoiminto), dropbox (tiedostojen jakaminen) ja facebook (suljettu ryhmätila) helpottamaan nopeaa tiedon ja vaihtoa.

Yhteisö-lehdet

Hanke julkaisi toiminta-aikanaan kolme Yhteisö-lehteä (2012, 2013 ja 2014). Lehdissä esitellään hyviä toimintamalleja eri puolilta Pohjois-Pohjanmaata sekä hankkeen aikaisia hyviä käytäntöjä. Lehtiä on jaettu monissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa sekä tutustumismatkoilla ja opintoretkillä.

Hyvät käytännöt -julkaisu ja Yhteisöjen ABC -ohjekortisto

Vuoden lopussa ilmestyi Hyvät käytännöt julkaisu sekä Yhteisöjen ABC - Hyvät käytännöt kortisto. Julkaisussa esitellään muutamia poimintoja hankkeen aikaisista hyvistä käytännöistä. Julkaisussa esiteltyjä toimintamalleja kehitettiin ja kokeiltiin yhteistyössä paikallisten yhdistysten, kylien toimijoiden sekä kuntien viranhaltijoiden kanssa. Toimintatavat, joita oppaassa esitellään, ovat kaikkien yhteisöjen ja paikallistoimijoiden sovellettavissa omalle alueelleen ja omaan toimintaan.

Opintomatkat

YHTEISÖhautomo-hankkeen aikana järjestettiin useita opintoretkiä eri teemoilla. Osa retkistä oli viiden Leader-ryhmän yhteisiä. Hankkeen yhteiset kotimaan opintoretket tehtiin Tampereen seudulle, Kainuuseen ja Vaasaan. Yhteiset ulkomaan opintoretket suuntasivat Brysseliin ja Skotlantiin. Tämän lisäksi opintoretkiä järjestettiin yhteistyössä kahden tai useamman hankkeeseen osallistuvan Leader-ryhmän välillä, ja käytiin tutustumassa mm. kylätaloihin, osuuskuntiin, kylien erilaisiin palveluihin ja lähidemokratiamalleihin.

Tampereen opintomatka järjestettiin toukokuussa 2012 teemalla toimivat paikallisyhteisöt. Matkalle osallistui 32 retkeläistä. Opintomatalla käytiin tutustumassa Tottijärvellä, Jukolan taloon, Museo-Makasiiniin sekä Tottijärven kouluun ja Monitoimipuisto-hankeeseen. Muita kohteita olivat Kangasalan Yhteiskylä, Aitoniemi-Hirviniemen kyläyhdistyksen kylätalo sekä Konginkankaan kyläyhdistys.

Syksyllä 2012 hanke osallistui Kuusamossa järjestetyille Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan kylien maakunnallisille Kyläpäiville, joiden teemana oli nuoret kylässä. Matkalle osallistui 139 retkeläistä.

Kainuuseen suuntautunut opintomatka toteutettiin huhtikuussa 2013. Opintomatkan teemana oli osuuskuntatoiminta ja lähipalvelut. Tutustumiskohteita olivat osuuskunta Kirjokansi, jonka palvelukokonaisuuteen kuuluu lounasravintola, päiväkotitoimintaa, kotisiivous ja asiointipalveluja. Lisäksi tutustuttiin Nakertaja-Hetteenmäen, Ruhtinansalmen, Lentiiran sekä Heinämäen kyläyhdistyksiin. Opintomatalle osallistui 48 henkilöä.

Nuorille suunnattu opintoretkeä tehtiin Vaasaan kesällä 2013. Opintoretkellä tutustuttiin Reimariin, joka on nuorille tarkoitettu tieto- ja neuvontapalvelu sekä Kultsaan, joka on Reimarin alakerrassa sijaitseva nuorisotalo monipuolisine harrasteliloineen. Lisäksi tutustuttiin Vaasan nuorisovaltuuston toimintaan sekä vierailtiin Rokkikoululla, skeittihallilla, nuorisotalo Ristikassa ja Alkulan tilalla, joka on Vaasan 4H-yhdistyksen toimipaikka. Retkelle osallistui 21 nuorta ja valvojaa.

YHTEISÖhautomo -hankkeen ensimmäinen ulkomaan opintomatka suuntautui Brysseliin 2012. Matkan tavoitteena oli kansainvälisen hanketyön aktivointi alueilla. Opintomatalle osallistui hankkeen sekä Leader-ryhmien työntekijöitä. Matkakohteeksi valikoitui EU:n hallinnollinen keskus Bryssel, josta saatiin tietoa mm. uutta ohjelmakautta varten. Lisäksi opintomatkalta saatiin taustatietoa EU:n päätöksenteosta ja laajemmalti Pohjois-Suomen ja Suomen aluekehittämisen suunnista.

Toinen ulkomaan opintomatka suuntautui Skotlantiin. Opintomatka järjestettiin teemalla yhteiskunnallinen yrittäjyys. Opintomatkan suunnittelu- ja järjestelypalvelut ostettiin Social Business International Oy:ltä, josta myös matkaopas Anne Bland oli. Opintomatalle osallistui 25 aktiivista järjestö-, kunta- ja hanketoimijaa sekä yritysneuvoja Pohjois-Pohjanmaalta.

Lisäksi hankkeen työntekijöitä osallistui Inno-Leader-hankkeen opintomatkalle Irlantiin, Cimon järjestämään Youth in Action – koulutukseen Tanskassa, Erasmus+ Competences & Core Qualities-opintomatkalle Hollantiin, Pohjois-Pohjanmaan liiton hallinnoiman Pohjoiset kylät hankkeen opintomatkalle Vienan Karjalaan sekä Lähipuoti-hankkeen opintomatkalle Ranskaan.

Koulutukset

Sopimuksellisuus nostettiin yhdeksi tärkeimmistä hankkeen teemoista Leader-ryhmien alueilla pidetyn valtakunnallisen Voimistuvat Kylät –kampanjan myötä. Kampanjatilaisuuksissa tuotiin esille paikallisia sopimuksellisuuteen perustuvia esimerkkejä. Yhteinen sopimuksellisuuskoulutusten sarja toteutettiin syksyllä 2013 yhteistyössä FT Simo Palviaisen kanssa (Möhköpuu Oy). Oulun Seudun Leaderin alueella tilaisuudet pidettiin Pudasjärvellä ja Utajärvellä. Rieska-Leaderin alueella koulutukset olivat Kannuksessa ja Ylivieskassa. Koillismaan Leaderin alueella koulutukset olivat Kuusamossa ja Taivalkoskella. Keskipiste-Leaderin alueella järjestettiin yksi koulutus Haapajärvellä.

Sosiaalisen median ja sähköisen viestinnän koulutukset järjestettiin Leader-ryhmittäin keväällä 2012. Kouluttajana toimi Mikko Manninen (Koivu Interactive Oy). Sosiaalisen median koulutukset suunnattiin kaikille alueen toimijoille. Lisäksi pidettiin yhteinen syventävä koulutus hankkeen työntekijöille ja Leader-ryhmien henkilöstölle. Sosiaalisen median koulutuksiin osallistui 139 henkilöä. Leader-ryhmien yhteisten Internet-sivujen työstämiseen liittyen järjestettiin kaksi yhteistä koulutustilaisuutta Oulussa.

Hankkeen alkuvaiheessa järjestettiin yhdistystoimijoille ja yhteisöjen aktiiveille suunnatut kaksi Yhteisöllisyys-koulutusta. Kouluttajana toimi Meri Lähteenoksa Tampereelta. Koulutuksiin osallistui 33 henkilöä. Yhteisöllisyysluennoilla opittiin vastaamaan yhteishengen synnyttämisen haasteisiin sekä saatiin käytännönläheisiä vinkkejä kehittämisprosessien käynnistämiseen ja mahdollisten ristiriitojen hallintaan.

Osallistuminen valtakunnallisiin kampanjoihin ja tapahtumiin

Maakuntafestarit

Hanke osallistui Pohjois-Pohjanmaan maaseutua esitteleville Maakuntafestareille Oulun teatterilla kesäkuussa 2012 omalla osastolla.

Voimistuvat kylät

YHTEISÖhautomo-hanke ja Leader-ryhmät osallistuivat vuoden 2012 aikana Suomen Kylätoiminta ry:n Voimistuvat Kylät” -kampanjaan, jonka keskeisenä tavoitteena oli lisätä kylien ja kuntien vuoropuhelua ja keskinäistä yhteistyötä mm. kylien palveluiden uudelleen järjestämisessä. Kampanjan keskeisiä koulutusteemoja olivat kunnan ja kylien neuvotteluprosessien edistäminen, sopimuksellisuuden toteuttaminen mm. palveluiden tuottamisessa, kunnan maaseutuohjelman ja kyläsuunnitelmien yhteensovittaminen, Kampanjan antia jatkettiin hankkeen omissa toimenpiteissä koko hankkeen keston ajan.

Avoimet kylät ja Leader-viikko

YHTEISÖhautomo-hanke osallistui Avoimet kylät ja Leader-viikon toteuttamiseen kesäkuussa 2014. Maaseutuverkoston ja Suomen Kylätoiminta ry:n lanseeraamaan tapahtumakokonaisuuteen

osallistuttiin yhteensä 47 tapahtuman voimin. Tapahtumaviikolla saatiin lisää näkyvyyttä maakunnan kylille ja yrittäjille sekä erilaisille kylien toteuttamille hankkeille. Tapahtumaviikko keräsi arviolta 1700 kävijää.

3.2. Leader-ryhmäkohtaiset toimenpiteet

Hanketta toteutettiin jokaisen Leader-ryhmän alueella paikallisten tarpeiden mukaan, minkä vuoksi hankkeen aikainen toiminta on eronnut eri Leader-ryhmien alueille toisistaan. Toteutettujen toimenpiteiden lähtökohtana oli käytännönläheisyys sekä paikallinen tarve ja osaaminen. Toimintamalleja kehitettiin yhteistyössä paikallisten kanssa.

Ohessa esitetään ryhmäkohtaisia toimenpiteitä hankkeen toteuttamisessa vuosina 2011-2014. **Liitteessä 1.** on esitetty hankkeen määrälliset tulokset, myös Leader-ryhmäkohtaisesti. Hyviä käytäntöjä esitellään ryhmäkohtaisesti myös **liitteessä 3.** **Liitteessä 4.** on hyvistä käytännöistä ja toimenpiteistä koottu opas ja ohjekortisto.

3.2.1. Keskipiste-Leader ry

Toimivat paikallisyhteisöt

Erilaiset aktivointi- ja neuvontatilaisuudet kylille, yhdistyksille ja yhteisöille rytmittivät YHTEISÖhautomo – hankkeen kulkua Keskipiste-Leaderin alueella. Näitä tilaisuuksia järjestettiin monilla eri teemoilla, kuten kyläsuunnitelmat tai yhdistyksen toimivuus. Lisäksi Keskipiste-Leader toteutti Yhteisöhautomo-hankkeessa Uusien Mahdollisuuksien Maaseutu kiertueen, jossa jokaisessa toimintaryhmän kunnassa järjestettiin paikallisten kuulemistilaisuus. Näissä tilaisuuksissa paikalliset saivat nostaa esille erilaisia toiveita tulevaisuuden suhteen, sekä esittää uusia ideoita toimivien paikallisyhteisöjen turvaamiseksi tai uusien palvelujen saamiseksi. Joitakin näissä tilaisuuksissa esille nousseita ajatuksia lähdettiin viemään hankkeen aikana eteenpäin tai ohjattiin toimijoita mahdollisen avun ja neuvonnan piiriin. Erityisen tärkeäksi tapahtumissa nähtiin kuntien ja kylien välisen yhteyden parantumisen edistäminen, ja hankeaktivaattorit osallistuivatkin aktiivisesti mukaan kylien neuvottelutilaisuuksiin, kyläfoorumeihin ja – neuvostoihin. Kuntia aktivoitiin kehittämään kylä-kunta yhteistyötä, minkä tuloksena voidaan pitää Haapajärvelle perustettua kyläneuvostoa.

Aktivointi- ja neuvontatilaisuuksissa vietiin yhdessä erilaisia hankeaihoita eteenpäin. Nuorille tiedotettiin Nuoriso Leader rahan mahdollisuudesta eri tilaisuuksissa ja kouluvierailuiden yhteydessä. Muita teemoja aktivointitilaisuuksissa olivat mm. naapuriapurinki, matkailuosuuskunta sekä Yhteisö Leader -tuki. Hankeaktivaattorit olivat myös mukana kylien omissa tapahtumissa mahdollisuuksien mukaan. Myös info-pisteitä järjestettiin erilaisissa tapahtumissa, kuten Kihu-päivillä, lasten maatalousnäyttelyssä sekä Rat Race – tapahtumassa.

Verkostoitumista ja yhteistyötä kehitettiin monella eri tasolla. Hankkeen aikana järjestettiin Keskipiste-Leaderin toiminta-alueen kulttuuriryöntekijöille kaksi verkostoitumispalaveria, missä mietittiin yhteistyön mahdollisuuksia sekä käytiin kokemusten ja ajatusten vaihtoa. Uusia tapahtumia järjestettiin myös hankkeen aikana, muun muassa Siikalatvan lastenkulttuuriviikot yhteistyössä Siikalatvan kulttuuriyhdistyksen kanssa, Pyhännällä kokeiluluontoinen joulukalenteri tapahtuma yhteistyössä vapaa-aikatoimen kanssa sekä elämäntarina -illat.

Nuorten opintomatalla kävimme viettämässä pari toiminnallista päivää Kangasalalla Piispalan nuorisomatkailukeskuksessa ja mietimme miten kylätoiminta voisi ottaa lasten ja nuorten tarpeet paremmin huomioon. Kirjastotyöntekijöiden opintomatalla kävimme tutustumassa Seinäjoen ja Lapuan kirjastoihin, joissa kirjasto olohuoneena – ajattelua on viety eteenpäin.

Koulutuksia järjestettiin tapahtumien järjestämisestä, kyläsuunnitelman laatimisesta sekä useita Näin toimii yhdistys – koulutuksia.

Toimivat lähipalvelut

Keskipiste-Leaderin alueelle perustettiin syksyllä 2011 Green Care työryhmä, jonka tavoitteena oli edistää Green Care palveluiden jalkautumista alueelle. Syksyllä 2011 aloitettiin selvitykset kuntayhtymä Selänteen kanssa Selänteen hoivapalveluiden tarpeesta, ja lähdettiin miettimään niihin ratkaisuja yksityisen sektorin osalta. Aktivoimme ikäihmisten perhehoidon jalkautumista Helmen alueelle Green Care –teemaan liittyen pitämällä aiheesta info -tilaisuuden palvelun tuottamisesta kiinnostuneille sekä ostajille.

Toimivien lähipalveluiden pohjalta on myös kartoitettu kirjastojen mahdollisuuksia toimia ns. monipalvelupisteinä, jotka tarjoaisivat monenlaisia valtion virastojen palveluita osana toimintaansa. Tämä pitäisi palvelut oman kunnan alueella ja säästäisi ihmisiltä isommille paikkakunnille matkustamisen vaivan. Kirjastot ovat tärkeä lähipalvelu ja kohtaamispaikka monella kylällä. Hankkeen aikana käytiin keskustelua kuntien virkamiesten ja kirjastojen työntekijöiden kanssa siitä, voisivatko kirjastot monipuolistaa palveluntarjontaa. Kävimme hakemassa kirjastotyöntekijöiden kanssa ideoita aiheeseen Seinäjoen ja Lapuan kirjastoista.

Hankkeen aikana teetettiin myös eläkeläisille kyselyä joukkoliikenteestä, ja saadun palautteen mukaan juuri tiedottaminen on yksi mitä tulisi kehittää. Kunnan kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta päätettiin lähteä parantamaan tiedotusta olemassa olevista asiointikyty- ja joukkoliikenne mahdollisuuksista ja media puolen opiskelijan kanssa laadittiin Siikalatvalle joukkoliikenne aikataulu.

Kuntien eri sektoreille lähetettiin tiedustelua sopimuksellisuudesta ja myös yhdistyksiltä kartoitettiin, mitä palveluita he olisivat halukkaita kunnalle tuottamaan. Sopimuksellisuus terminä tuntui herättävän hämmennystä ja ihmiset eivät osanneet yhdistää sitä siihen toimintaan mitä on tehty kunnissa jo pitkään.

Tulevina vuosina kotipalveluiden osalta tarve sopimuksellisuuteen tulee olemaan todennäköisesti suuri, sillä monet kylät sijaitsevat niin kaukana kuntakeskuksista että kotipalveluiden tarjoaminen keskustoista käsin on kannattamatonta. Tämä seikka tulee uhkaamaan myös itsemääräämisoikeutta ja mahdollisuutta asua kotikylällä vanhuuden päivät. Asiaan on kuitenkin hankala tarttua tässä vaiheessa, kun asiasta voidaan vain tehdä ennusteita, eikä sen pohjalta voida vielä luvata kotipalveluyrittäjille töitä.

Toimiva viestintä

Hankeaktivaattorit pyrkivät rohkaisemaan paikallisia yhdistyksiä ja erityisesti kyliä uusimaan ja päivittämään Internet-sivujaan. Tämä oli haasteellista, sillä useissa kyläyhdistyksissä aktiiviset toimijat ovat melko iäkkäitä ja heiltä eivät sivujen päivittämisen taidot välttämättä suju. Myös

sosiaalisen median hyödyntämistä on pyritty mainostamaan ja sen tiimoilta järjestettiin myös koulutuksia. Hankkeen aikana järjestettiin myös koulutus siitä, miten Googlen tarjoamalla sites-ilmahoajelmalla voidaan tehdä nettisivuja.

Siikalatvan neuvottelupäivillä käytiin keskusteluja kunnan sisäisestä viestinnästä kuntatiedotteen kautta. Kuntatiedotteen laatu koettiin huonoksi, ja siihen haluttiin parannusta. Kuntatiedotteesta tehtiin aloite kuntaan, jossa esitettiin että kuntatiedotteen julkaisusta vastaisi paikallinen lehti, aloite hyväksyttiin.

Tiedottamisen parantamiseksi Piippolassa sijaitsevalle käsi- ja taideteollisuusoppilaitokselle kasattiin infotaulu paikallisista harrastusmahdollisuuksista ja yhdistyksistä. Infotaulu koettiin hyväksi tiedottamiskeinoksi. Syksyn aikana saatiin myös lupa peruskouluille asennettaviin harraste infoseiniin. Tulevan vuoden tavoitteena on saada kasattua näihin infoseiniin tietoa paikallisista yhdistyksistä ja harrastetarjonnasta.

Hankkeessa keskityttiin myös nuorten harrastuksista tiedottamiseen sekä haastettiin kouluja mukaan tiedottamiseen.

Nuoret

Nuorten osalta hanke on pyrkinyt saamaan nuoria aktiivisemmin mukaan oman paikkakuntansa ja kylänsä toimintaan. Erityisen hyvänä keinona tässä on ollut Keskipiste-Leaderillä käytössä oleva Nuoriso Leader – tuki, joka mahdollistaa nuorille omien pienten hankkeitten toteutuksen. Hankeaktivaattorit ovat olleet mukana avustamassa hakemusten täyttäneitä nuorten ryhmiä.

Kansainvälisyys

YHTEISÖhautomo-hankkeen työntekijät osallistuivat erilaisiin kansainvälisyyttä edistäviin tapahtumiin sekä opintomatkoille, joiden kautta löytyi uusia yhteistyökumppaneita eri maista. Osana kansainvälisyys toimintaa järjestettiin Siikalatvan neuvottelupäivien yhteydessä info kansainvälisistä työleireistä. Hankkeen aikana järjestetyt Nojatuolimatkat olivat erityisen suosittuja, näitä järjestettiin yhdessä Kattilakosken Kulttuuriosuuskunnan kanssa.

Keskipiste-Leader ry akkreditoitui lähettäväksi ja vastaanottavaksi tahoksi EVS- Eurooppalaiseen vapaaehtoispalveluun, joka on osa Euroopan Unionin ERASMUS+ -ohjelman Youth in Actionia. Tämän kautta Keskipiste-Leader lähettää ja vastaanottaa nuoria Euroopasta toimimaan vapaaehtoistyössä paikallisissa pienissä yhdistyksissä ja organisaatioissa, joilla ei muuten olisi mahdollisuutta osallistua tähän ohjelmaan. Keskipiste-Leaderin alueella on ollut neljä vapaaehtoista nuorta EVS -palvelun kautta.

3.2.2. Koillismaan Leader ry

Toimivat paikallisyhteisöt

Alueen toimijoille on järjestetty erilaisia aktivointi- ja neuvontatilaisuuksia 48 kpl. Tilaisuudet ovat olleet yksittäisiä kyläyhdistyksen kokouksia.

Posion, Kuusamon ja Taivalkosken kuntien mökkiläisfoorumien perustamisen ja kehittämisen tilaisuuksia. Posion kunta on jo v. 2009 pitänyt heinäkuussa Muikkumarkkinoiden yhteydessä ns.

mökkiläisparlamentin, parlamentissa tuodaan kunnan ajankohtaiset asiat mökkiläisten ja kausiasukkaiden tietoon, esim. 2014 ajankohtaisin asia oli tietoliikenneyhteydet. Posion kunnan, paikallisten ja mökkiläisten vuorovaikutus on jo hyvällä mallilla, eikä YHTEISÖhautomo-hankkeen mukana olo tuonut lisäarvoa jo voimassa olevaan toimintaan.

Kesällä 2013 työstettiin mökkiläistyöryhmää myös Taivalkoskelle, ensimmäinen kokous pidettiin Taivalkosken kunnan talolla 14.8.2013. Mökkiläistapahtuma järjestettiin elomarkkinoiden yhteydessä. Tapahtumassa kerättiin tietoa mökkiläisten ja paikallisen välisestä yhteistyöstä ja asenteista sekä toiveita ja vaatimuksia. Taivalkosken mökkiläisryhmä tulee jatkossakin tarvitsemaan aktivointia ja opastusta, jotta siitä saadaan tarvittava hyöty.

YHTEISÖhautomo -hanke oli tiiviisti mukana myös Kuusamon kaupungin aloitteesta keväällä 2012 perustetussa mökkiläistyöryhmässä, yhtenä työryhmän jäsenenä. V. 2013 tavoitteena oli panostaa enemmän sosiaalisen median käyttöön viestinnässä ja pyritään lisäämään paikallisten ja mökkiläisten yhteisöllisyyttä. Mökkiläistapahtuma on järjestetty Karhujuhlien yhteydessä elokuun alussa vuosina 2013–2014. V. 2013 mökkiläiskirjeeseen tuli esite kylillä tarjottavista palveluista sekä Kylillä tapahtuu! – liite.

Nuorten kyläneuvoston kehittäminen ja perustaminen. Joulukuussa 2012 Taivalkoskelle perustettiin nuorten kyläneuvosto, joka toimii yhteistyössä paikallisen Nedun sekä kyläneuvoston kanssa. Nuorten kyläneuvoston tarkoituksena on tuoda sellaisten kylillä asuvien tai kyliltä lähtöisin olevien nuorten ääntä kuuluviin. Samassa yhteydessä järjestettiin Kansainvälisyys – teemailta, jossa esiteltiin nuorille ja nuorten parissa työskenteleville erilaisia mahdollisuuksia kansainvälistymiseen. Teemailta toteutettiin yhteistyössä Oivangin nuorisokeskuksen kanssa. Tämä synnytti yhteistyötä Kuusamon ja Taivalkosken nuorten välillä. Vuoden 2014 aikana he ovat toteuttaneet yhteisen reissun Irlantiin ja päinvastoin irlantilaiset ovat leireilleet Kuusamon Oivangissa.

Uusien mahdollisuuksien maaseutu – illat, 11 kpl, joissa tiedotettiin YHTEISÖhautomo- hankkeen ja Koillismaan Leader ry:n ajankohtaisista asioista kylillä sekä kerättiin paikallisten toiveita, ideoita ja tavoitteita.

Järjestöyhteistyön esiselvityshankkeen kanssa järjestettiin järjestötapaaminen Kuusamossa ja toinen tapaaminen järjestettiin lokakuussa 2013 puhujana mm. Liisa Jaakonsaari. Tilaisuudessa oli messutyypiset esittelypaikat, jossa järjestöt pystyivät esittelemään toimintaansa.

Kummikylätoiminta. Mm. Kuusamon Meskusvaaran ja Posion Lohirannan kylät alkoivat toistensa kummikyliksi 2013 ja kylät toteuttivat yhteisen kummikyläopintamatkan Oulun seudulle kesällä 2013. Vuotungin ja Määttälänvaaran kylät ovat sitoutuneet toistensa kummikyliksi ja he toteuttivat YHTEISÖhautomo- hankkeen kanssa puutarhateemaisen opintoretken Oulun seudulle kesällä 2013. Kummikylät ovat löytäneet yhteistyömahdollisuuksia ja toteuttavat mm. yhteistä vapaa-ajan toimintaa.

Alueen kolme parasta käytäntöä tai esimerkkiä toimivista paikallisyhteisöistä:

- Jokaisen kunnan alueella toimii kyläneuvostot: kyläneuvostot toimivat loistavina tiedonvälityskanavana molempiin suuntiin, kyläneuvostot tuntevat alueensa kylät parhaiten ja ovat aktiivisesti mukana kehittämisessä kyliä
- Mökkiläistyöryhmät: mökkiläistyöryhmät ovat toimiva linkki vapaa-ajan asukkaiden, paikallisten ja kuntien välillä
- Järjestöyhteistyö ja -tapaamiset: hyödyllisiä välineitä yhteistyön ja tiedonvälityksen kannalta. Järjestöt saavat yhteistyön kautta lisäarvoa toimintaan ja tietoisuutta muista järjestöistä ja heidän toiminnastaan auttaa oman toiminnan suunnittelussa. Järjestötapaamiselle olisi tarvetta vähintään kerran vuodessa.

Toimivat lähipalvelut

Hankkeen tavoitteena on tuottaa hyvinvointia tukevia palveluita asukkaiden tarpeisiin edistämällä paikallistason sopimuksellisuutta ja kehittämällä kylätaloja alueensa toiminnallisina keskuksina.

Tapahtuman järjestäminen –koulutukset. Koulutuksen tarkoituksena oli rohkaista ja kouluttaa yhteisöjä pienten ja keskisuurten tapahtumien järjestämiseen kyläläisille tai laajemmalle kohderyhmälle yhtenä varainhankinta muotona. Painopisteenä oli tapahtuman turvallisuus ja lupa-asiat. Koulutuksessa oli 26 osallistujaa.

Laskiaisrieha Kuusamon Meskusvaaran kylällä. Laskiaisriehan aikana kerättiin mielipiteitä Meskusvaaran kehittämishankkeen tavoitteista sekä konkreettisia keinoja siihen, kuinka tavoitteet saavutetaan.

Jokijärven kyläseura perusti näytelmäkerhon: jonka ensi-ilta pidettiin 28.6.2013. Esitys oli Unto Monosen elämänkertaan perustuva tangomusikaali Satumaa.

Sopimuksellisuus-koulutukset. Sopimuksellisuus-koulutuksia pidettiin Koillismaan Leaderin alueella Kuusamossa ja Taivalkoskella syksyllä 2013. Kouluttajana toimi Simo Palviainen. Paikalliset toimijat keskustelivat ja neuvottelivat siitä, mitä ja miten alueen ongelmia saataisiin ratkaista sopimuksellisella toimintatavalla. Molempien tilaisuuksien päätteeksi toimijat olivat sopineet konkreettisia toimenpiteitä tiettyjen ongelmien ratkaisuun sopimuksellisella toiminnalla.

Alueen kolme parasta käytäntöä tai esimerkkiä toimivista lähipalveluista:

- Kyläillat toteutettuna yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa
- Yhdistysten yhteistyö isojen kylätapahtumien järjestämisessä
- Taivalkosken esimerkki, jossa järjestöt vuoronperään antavat talkootyöapua ja auttavat tapahtumien järjestämisessä

Toimiva viestintä

Syksystä 2012 lähtien hankeaktivaattori on tarjonnut apua kyläyhdistysten tai vastaavien omien nettisivujen tekemisessä ilmaisohjelmalla kuten Googlen tarjoamalla Sites –ohjelmalla. Vuonna 2013 nettisivukoulutuksia on järjestetty Koillismaan alueella. Koulutusten aikana on luotu yhdistyksille nettisivusto sekä tarvittavat lisäosat, kuten vieraskirja tai tonttipörssi.

Kylien näkyvyys verkossa parantaa sekä kuntien sisäistä viestintää että kehittää kylien imagoa ja lisää mahdollisuuksia markkinoida kyliä ja niiden tapahtumia matkailijoille, uusille asukkaille ja mökkiläisille. Taivalkosken kunnan nettisivuille on avattu kyläsivut. Kuusamon ja Posion kuntien nettisivuille ollaan suunnittelemassa vastaavaa asiaa.

YHTEISÖhautomo-hankkeen aikana Koillismaalla on lähetetty kyläyhdistyksille ns. kyläkirjettä tietyn väliajoin 2-4 kertaa vuodessa. Kyläkirjeen avulla Koillismaan Leader on voinut viestittää tulevista tapahtumista ja kylät ovat voineet ilmoittaa omista tapahtumista. Tietoja on kerätty postitse lähetetyllä tiedotteella ja vastauslomakkeella sekä netin välityksellä kyselylomakkeella. Kyläkirjettä on lähetetty kesäisin myös vapaa-ajan asukkaille. Tehokkaalla tiedottamisella edistetään kylämatkailua niin paikallisten kuin ulkopaikkakuntalaistenkin keskuudessa.

Yhdistysten ulkoista viestintää on kehitetty suunnittelemalla ja toteuttamalla erilaista mainosmateriaalia mm. Virtaa Meskusvaaraan laskiaisrieha, Jokijärven näytelmäkerhon ensimmäisen näytöksen mainosjulisteet ja käsiohjelmat. Lisäksi Anetjärven kyläseuran kesätapahtuma Muistojen havinaa. YHTEISÖhautomo-hanke teki mainosjulisteen, maksoi lehti-ilmoituksen ja tiedotti tapahtumasta Facebookissa. Anetjärven kesätapahtuma tavoitti yli 1200 henkilöä facebookin kautta.

Yhdistyksille ja kyläseuroille on luotu lomakepankki, jossa on erilaisia mainos- ja tiedotuspohjia. Lomakepankki on yhdistysten vapaassa käytössä, jonka saa sähköpostin välityksellä pyydettyäessä käyttöönsä tai dropbox –sovelluksen kautta.

Alueen kolme parasta käytäntöä tai esimerkkiä toimivasta viestinnästä:

- Kyläsivut kuntien sivuilla
- Kylillä tapahtuu –liite kyläläisille ja vapaa-ajan asukkaille, kyläkirje
- Yhdistyskohtainen ja räätälöity nettisivukoulutus

3.2.3. Nouseva Rannikkoseutu ry

Toimivat paikallisyhteisöt

Paikallisyhteisöjen toiminnan aktivoimiseksi on järjestetty kymmeniä erilaisia aktivointi- ja neuvontailtoja. Toiminnan pääpaino on ollut uusien verkostojen luomisessa kylä- ja kuntatasolle sekä eri toimijoiden välisen yhteistyön lisäämisessä kehittämistoiminnassa ja tapahtumien järjestämisessä. Lisäksi yhteisöjen perusosaamisen ja suunnitelmallisen kehittämisen vahvistamisen, me-hengen ja kotiseututietoisuuden lisäämiseen sekä uusien hankkeiden käynnistämiseen on panostettu.

Yhteisötoimijoiden me-henkeä on vahvistettu yhdessä tekemisen kautta. Erilaiset paikallishistoriaan, perinteisiin ja kädentaitoihin liittyvät työpajat sekä kotiseuturetteket ovat osoittautuneet hyvin yhteisöllisyyttä vahvistaviksi toimintatavoiksi. Matalan kynnyksen tilaisuuksina ne ovat tuoneet eri sukupolvia yhteen ja olleet myös uusille asukkaille helppoja kanavia osallistua toimintaan. Etenkin kotiseuturetteket, oman kunnan kyliin ja kohteisiin tutustuminen ovat vahvistaneet me-henkeä kuntaliitoskunnissa tai kunnissa, joissa kylien yhteistyö on ollut vasta käynnistymässä. Toisten tuntemiselle on ollut helpompi lähteä rakentamaan muuta yhteistyötä ja uusia hankkeita.

Kotiseuturetkiä järjestettiin viidessä kunnassa ja erilaisia perinne- ja työpajoja 18 kpl. Raahessa kyläkierroksille osallistui yli 200 henkilöä.

Kylien yhteiset, vapaamuotoiset verkostoitumisillat ja kokoontumisajot, joihin on sisältynyt pienimuotoisia koulutuksia, kisailuja ja infoja ajankohtaisista asioista, ovat luoneet pohjaa kylien väliselle yhteistyölle. Ajatusten ja kokemusten vaihdon ohella tapaamiset ovat toimineet vertaistukena ja uusien toimintamallien idea-alustana (mm. kylätalot, työllistäminen).

Kummikyläparien aktiivinen etsiminen ja yhteistyöhön kannustaminen on vähitellen tuottamassa tulosta. Esimerkiksi Raahen Alpuan ja Kuhmon Lentiiran välinen yhteistyö käynnistyi molemmin puolisilla vierailuilla, minkä jälkeen kylät ovat lähteneet rakentamaan yhteistyötä matkailun, perinteiden tuotteistamisen ja energiahankkeiden ympärille. Alpuan ja Lentiiran ystävyyskylätoimintaan liittyen valmistui 2014 Pro gradu -tutkielma Oulun yliopistolta. Kylien verkostoitumista helpottavat myös ”kyläkummit” eli naapurikylien aktiiviset toimijat, joita voi pyytää oman yhdistyksen kyläiltaan vieraaksi.

Hanke on tehnyt aktiivisesti yhteistyötä Raahen Kylät ry:n Lähidemokratia-hankkeen kanssa. Hanke on toiminut em. hankkeen alkuunpanijana kutsumalla Vihannin ja Raahen kylä- ja asukasyhdistykset keväällä 2012 yhteisen neuvottelupöydän ääreen kylien vastineen laatimiseksi kuntaliitoksen yhdistymisasiakirjaan sekä kylien yhteistoiminnan käynnistämiseksi. Raahen nimettiin 2013 erillinen lähidemokratia-työryhmä, jossa olivat edustettuina kuntalaiset, Raahen Kylät ry, Raahen kaupunki, paikallislehti ja YHTEISÖhautomo-hanke. Työryhmä laati esityksen Raahen lähidemokratiamallista, joka otetaan käyttöön vuonna 2017 voimaan astuvan hallintomalliuudistuksen kanssa.

Myös muissa kunnissa on käynnistetty kylien ja kuntaorganisaation yhteiset tapaamiset tai niistä on käyty neuvotteluja. Kylien ja kunnan tapaamisissa (Mitä kuuluu kylät ja Limingan kyläfoorumi) on ollut mukana kunnan virkamiehiä ja luottamushenkilöitä sekä kylien toimijoita. Tilaisuuksissa on vaihdettu ajankohtaisia kuulumisia sekä keskusteltu mm. kylien yhteyshenkilön saamisesta kuntiin. Pyhäjoella, Siikajoella, Tyrnävällä ja Limingassa sekä Raahessa toimintamalli on vakiintumassa. Lähes kaikissa alueen kunnissa on kylien yhteyshenkilö, joka toimii yhteystahona myös maakunnallisen kylätoiminnan suuntaan. Kylien ja kunnan välisissä neuvottelutilaisuuksissa on keskusteltu myös tuulivoimasta, yksityisteiden hoitamisesta, kyläkoulujen tulevaisuudesta, lähidemokratiasta, laajakaista-asioista ja kylien palveluista. Hyvä esimerkki onnistumisesta on Elävät kylät –kilpailu, jossa Pyhäjoen kunta on yhteisten tapaamisten myötä käynnistänyt yhteistyössä kylien kanssa 5-vuotisen kampanjan uusien asukkaiden houkuttelemiseksi kuntaan ja kylien elävöittämiseksi.

Teemapohjaiset kokoontumiset ja opintoretket ovat koonneet hyvin väkeä yhteen. Konkreettinen ja yhteiseksi koettu asia sekä se, että tapaamisilla on selkeä tavoite (esim. uusi hanke tai uusi tapahtuma) on tuonut yhteisen pöydän ääreen eri toimijoita. Työryhmiä on kutsuttu koolle ideoimaan mm. muinaismuistokohteiden kehittämistä, koko kunnan kattavan vaellusreitistön tekemistä sekä 3. sektorin yleishyödyllisen toiminnan aloittamista kunnan omistamissa kiinteistöissä. Tapaamisia on syvennetty opintomatkailuilla (mm. Kierikki: historian tuotteistus, Pudasjärvi: reitistöt, kylätalot).

Yhdistystoimijoiden perusosaamisen lisäämiseksi on järjestetty usean kunnan ja kylän yhteisiä koulutuksia, joissa on keskitytty yhdistystoiminnan perusasioiden hallintaan, kuten yhdistyksen

perustamiseen, yhdistyksen taloushallintoon ja kirjanpitoon, kyläsuunnitelmien tekoon sekä tapahtumien suunnitteluun ja vuosittaiseen rytmittämiseen. Yhdistystoiminnan erilaisille koulutuksille on ollut jatkuva tarve toimijoiden vaihtuessa yhdistyksissä tai yhdistyksen miettiessä vaikkapa uutta palvelutoimintaa.

Uutena toiminnallisena avauksena on kokeiltu asukkaiden kehittämisideoiden keräämistä kyläkartoille. Kyläkarttoja on täytetty leikkaa-liimaa-piirrä periaatteella Siikajoella, Raahessa ja Tyrnävällä. Kyläkarttojen tuotokset on esitelty kyläilloissa sekä kunnille. Kyläkartat ovat osoittautuneet toimivaksi ja tehokkaaksi tavaksi kerätä ideoita kylän kehittämiseen. Karttojen ideoita on hyödynnetty kyläsuunnitelmien teossa ja moni hankeaihio pohjaa kyläkartan ideaan. Myös kunnat ovat ottaneet kyläkarttojen ideat hyvin vastaan ja niiden pohjalta on esimerkiksi kunnostettu lasten leikkipaikkoja. Kyläkarttoja ja kyläsuunnitelmia on tehty kaikkiaan 23 kappaletta. Vihannin kylille valmistui kylien yhteinen suunnitelma 2012. Hanke oli vahvasti mukana myös Raahen maaseutus suunnitelman päivittämisessä ja on avustanut yksittäisiä kyläyhdistyksiä kyläsuunnitelmien päivittämisessä.

Toimivat lähipalvelut

Lähipalveluihin liittyvän keskustelun virittäminen alueella oli yksi hankkeen keskeisistä tavoitteista. Esimerkiksi Raahessa pidetty Hyvä elämä -seminaari pohti ikäihmisten palveluita ja niiden tuottamista uudella tavalla julkisen sektorin, yrittäjien ja 3. sektorin yhteistyönä. Seminaaria pohjustettiin yhdistyksille tehdyllä kyselyllä, jolla kartoitettiin näiden valmiuksia palveluiden tuottamiseen. Seminaarin lopputulemana esitettiin kylä- tai aluekohtaisten hyvinvointisuunnitelmien laatimista ja uusien palvelumallien testaamista "pilottikohteiden" kanssa.

Toimijoita on aktivoitu lähipalveluiden tuottamiseen erilaisin koulutuksin ja infoin (mm. osuuskuntatoiminta, liiketoiminta-ideat, varainhankinta, tukityöllistäminen, tuotteistuspaja). Lisävinkkejä on haettu opintomatkoilta, joilla on käyty tutustumassa erilaisia palveluita tuottaviin kylätalokohteisiin ja osuuskuntatoimintaan. Hankkeen loppuvaiheessa kylätalojen turvallisuusteema ja kylätalot kylien kriisivalmiuskeskuksina nousi yhä vahvemmin esille. Ala-Temmeksen kylätalolla pidettiin pienimuotoinen esteettömyys- ja turvallisuuskatselmus kylätalon puitteiden parantamiseksi palvelutoiminnan kehittämistä varten.

Hanke on ollut vahvasti mukana uusien hankeaihioiden työstämisessä yhteistyössä paikallistoimijoiden kanssa, kuten Siikajokivarren matkailuhankkeen ideointi. Vihannin kinttupolku-hankkeen hyvien kokemusten kannustamana Siikajoella on kartoitettu vastaavatyypisen Pirtureitistön mahdollisuuksia. Myös Temmeksellä on ideoitu vanhan luontopolun kunnostamista ja hyödyntämistä matkailullisena kohteena. Siikajoella kunnalta 3. sektorin käyttöön saadun Kreivinsaaren ympärille on ideoitu yleishyödyllisiä kehittämis- ja investointihankkeita.

Hanke on järjestänyt yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa uusia, kokeileviakin tapahtumia. Näistä esimerkkeinä toimivat Pyhäjoen Yppärin elvytetyt syysmarkkinat ja uusina tapahtumina mm. Pieni Joulupuoti, Kreivinsaaren joulutapahtumat, Siltojen Temmes pyöräilytapahtuma, Alpuanharjun erätapahtuma ja Vihannin vaellustapahtumien perinne. Hailuodossa toteutettiin Luovat kylät -tapahtuma eri hankkeiden, kunnan sekä paikallisten taiteilijoiden yhteistyönä. Kulttuurin

voimaryhmien perustaminen tapahtumien tuottamiseen on jakanut toimijoiden työtaakkaa tapahtumajärjestelyissä ja tapahtumat ovat jatkuneet omillaan hankkeen alkupanostuksen jälkeen.

Kylien kokoontumispaikkojen parantamiseen on kannustettu mm. Yhteisö Leader-tuen (kansallinen Leader-ryhmäkohtainen rahoitus) avulla. Esimerkiksi Limingan Heinijärven kylällä käynnistetty kylän uimapaikan ja grillipaikan kunnostus –hanke toi kyläläisille käyttöön uuden yhteisen kohtaamis- ja ajanviettopaikan. Kaikille kyläläisille avoimia kohtaamispaikkoja ja muita kylien pienimuotoista palvelutarjontaa (kerhot, laavut, reitit, harrastusvälineet jne.) tukevia hankkeita on rahoitettu Yhteisö- ja Nuoriso Leaderin avulla vuosina 2011-2014 kaikkiaan 90 kpl. Ko. tuella on käynnistetty myös 4H-yrityksiä ja tuettu muuta nuorten yrittäjämäistä toimintaa esim. kesä kioskien muodossa. Pienimuotoisilla hankkeilla on harjoiteltu hanketoimintaa ja luotu valmiuksia isompien hankkeiden käynnistämiseen.

Toimiva viestintä

Hanke on järjestänyt yhdistys- ja järjestötoimijoille koulutuksia sosiaaliseen mediaan ja sähköiseen asiointiin liittyen sekä puheviestintä-koulutuksia. Yhteistyössä muiden hankkeiden ja maakunnallisen kylien yhteenliittymän kanssa kylätoimijoita on kannustettu viestimään aktiivisemmin tapahtumista ja kylätoiminnasta. Kylä viestii -koulutuksissa on opastettu mm. viestintäsuunnitelman laatimiseen ja luotu yhteistyöverkostoa kylien ja paikallislehtiä välille. Kylien www-sivujen liittämistä osaksi kunnan www-sivuja on käyty keskustelua Siikajoen, Lumijoen ja Tyrnävän kunnan kanssa.

Tapahtumajulisteiden ja esitteiden ohella on toteutettu seutukunnallinen tapahtumakortti Raahen vuoden 2014 isoimpien kylätapahtumien yhteismarkkinointiin. Siikajoelle valmistui koko kunnan kattava tapahtumien vuosikello. Kylätapahtumista tiedottamista on lisätty kuntien sähköisissä tapahtumakalentereissa. Raahen kylien ”tiedotuslehteä” on työstetty Raahen Kylät ry:n ja Raahen kaupungin kanssa ja uusi tiedostuskanava avautuu kaupungin nettisivuilla alkuvuodesta 2015. Kylien kotisivujen tekeminen ja päivittäminen sekä Facebook-sivujen luominen on edennyt hitaasti, koska tekijöitä on ollut vaikea löytää. Hanke on ollut yhdistysten apuna paikallislehtiin tehtävien juttujen teossa. Nouseva Rannikkoseudun sivuille tehtiin sähköinen kyläkarta, jossa alueen kylät esitellään (+linkit kylien omille sivuille).

Nuoret ja kansainvälisyys

Hankkeen nuoriin kohdistama toiminta, kuten harrastekyselyt ja nuorten tapahtumat, on organisoitu nuorten parissa työskentelevien tahojen, lähinnä 4H:n, partion ja kuntien nuorisotyöntekijöiden kanssa yhteistyössä. Infot Nuoriso Leader-rahoituksesta ovat tuottaneet 6 nuorten itsensä toteuttamaa hanketta (mm. opintomatka, 4h-yritys). Lisäksi monet yhdistykset ovat toteuttaneet pieniä hankkeita tiiviissä yhteistyössä nuorten kanssa. Näillä hankkeilla on parannettu nuorten harrastus- ja vapaa-ajantoimintaa. Esimerkiksi Lumilautarinteen teko Vihannin Alpuaan, nuorten kokoontumistilojen kunnostaminen Pyhäjoen Parhalahdella sekä lasten maataloushenkisen kerhon käynnistäminen Rantsilan Mankilassa ovat osaltaan edesauttamassa nuorten ja lasten sitoutumista omaan kylään ja kylätoimintaan.

Kansainvälisyys ei noussut yhdistysten toiminnoissa kovin vahvasti esille. Infoja on pidetty lähinnä kansainvälisten työleirien mahdollisuuksista ja kansainvälisten kummikylien hankkimisesta. Raahen

seutukunnan toimijoiden kiinnostus kansainvälisestä yhteistyöstä Viron suuntaan on vahvistunut hankkeen aikana ja alustavia yhteyksiä ja hankeaihoita on suunniteltu.

3.2.4. Oulun Seudun Leader ry

Toimivat paikallisyhteisöt

Oulun Seudun Leaderin alueella painopiste toiminnassa on ollut uusien verkostojen rakentamisessa. Kyläkohtaisiin toimenpiteisiin kohdennettiin resursseja maltillisemmin. Lisäksi haluttiin tuoda esiin jo alueella toteutettuja hyviä käytänteitä. Hankekauden aikana oli huomattavissa jatkuva tarve osaamisen lisäämiselle.

Oulun Seudun Leaderin alueen kunnat ovat hankekauden aikana olleet aktiiveja kehittäjiä ja yhteistyökumppaneita alueensa yhteisöille ja järjestöille. Pudasjärven kylät ovat perustaneet kyläneuvoston ja lissä on koottu kylien neuvottelukunta. Hanke järjesti näiden kahden tapaamisen. Kempeleessä kylät ovat kokoontuneet useita kertoja yhteistyön merkeissä ja muutamia kokeiluja on toteutettu. Muhoksella yhteistyön keskiöön hankkeen näkökulmasta on noussut Koivu ja Tähti teeman tapahtumat vuoden 2014 aikana ja niiden tukena toteutettiin useita eri työpajoja. Utajärvellä kylät ovat aktiivisia ja sopimuksellisuuskoulutus kiinnosti useita kyliä.

Oulun kuntaliitos on vaikuttanut vahvasti kylissä. Hanke on tehnyt yhteistyötä KantriOulu-hankkeen kanssa Oulun alueella. Vuosien 2013 ja 2014 aikana kuntalaisvaikuttamisen koordinaattorit ovat koonneet uusia yhteistyöryhmiä liitettyjen kuntien alueella. Hankeaktivaattorit ovat osallistuneet yhteistyöryhmien toimintaan Ylikiimingin, Yli-lin ja Haukiputaan alueella.

Erityisesti lin ja Utajärven sekä Pudasjärven kunnat ovat vahvasti toivoneet yhteistyötä ja kylien osallistumista omien kyläsuunnitelmien ja kehittämistarpeiden kautta kuntien kehittämistyöhön.

Kyläkohtaisia aktivointitilaisuuksia järjestettiin kyläsuunnittelusta ja tapahtumien järjestämiseen liittyen. Eri tilaisuuksissa kerättiin tietoa kylien tarpeista hankkeistamiseen, kehittämiseen ja koulutukseen. Yhteisöjen hankeideat ohjattiin Leader-ryhmän valmisteluun.

Hankkeen aikana selvitettiin myös mahdollisuutta saada lähipalvelujen tuottamisesta kiinnostuneille yhdistyksille talouteen ja verotukseen liittyvää koulutusta sekä työllistämiseen liittyvää infotapahtumaa, mutta tätä ei saatu toteutumaan yhteistyökumppaneiden vaikean saavutettavuuden vuoksi. Sopivaa kouluttajaa ei löytynyt, joten tähän tulee panostaa jatkossa, jotta osaaminen kasvaisi taloudellisen toiminnan osalta. Oikealla tiedolla saataisiin lisää uskallusta taloudellisen toiminnan kehittämiseen yhteisöissä ja sen myötä uusia palveluita.

Toimivat lähipalvelut

Sopimuksellisuuden teemaa tuotiin keskusteluihin, mutta se ei vielä tässä vaiheessa innostanut uudenlaisiin kokeiluihin. Sopimuksellisuutta kylien ja kuntien välillä on ollut ja edelleen toteutetaan tutuissa kohteissa esim. reitistöjen ja uimarantojen kunnossapitoon liittyen. Palvelujen osalta tavoitteena on ollut sopimuksellisuuden esiintuominen jokapäiväisessä toiminnassa erilaisissa yhteisöissä. Sopimuksellisuus on ollut esillä Oulun suuralueiden yhteistyöryhmissä Ylikiimingissä ja Haukiputaalla. Toteutettujen kehittämistoimien kautta on noussut esiin palvelutarpeita, joita on

selvitetty kevyesti, esimerkiksi iltapäivähoito alaluokkalaisille, siivous- ja kotihoitopalvelut sekä kuljetuspalvelut. Näiden esiinnoitusten palvelutarpeiden osalta on pyritty toimimaan välittäjinä ja tuomaan toimijoita ja tarvitsijoita yhteen.

YHTEISÖhautomo järjesti yhteistyössä Diakin Yhteiskunnallinen yrittäjyys Oulun seudulla – projektin kanssa Asiakas- ja asukaslähtöisyys palvelujen kehittämisessä – seminaarin sekä siihen liittyvän opintomatkan Pudasjärven Livolle ja Syötekeskukseen. Livo on Pohjois-Pohjanmaan vuoden kylä 2013 toiseen kertaan nimetty ja sai myös ensimmäisen kunniamaininnan valtakunnallisessa Vuoden kylä 2014 – kilpailussa. Livon kylä on hyvä esimerkki kylästä palvelujen tuottajana ja Livon esimerkkiä halutaan tuoda vahvasti esille kehittämistyössä.

Yhteiskunnallinen yrittäjyys on nostettu hankkeen aikana esiin uutena avauksena toiminta-alueella. Aihepiiri on jatkossa kiinnostava ja siihen liittyen tullaan toteuttamaan uusiakin toimenpiteitä ja tehdään yhteistyötä muun muassa Pohjois-Pohjanmaan yhteiskunnallisten yritysten kanssa. Teemaan liittyen järjestettiin tutustumismatkat Skotlantiin, Pudasjärvelle sekä Kannuksen Eskolaan. Yhteiskunnallisen yrittäjyyden arvoperusta sopii hyvin yhteen maaseudun lähipalveluiden tuottamistarpeen kanssa. Yhteiskunnallinen yritys kehittää asiakaslähtöisiä palveluita, uudistaa palvelurakenteita, tukee paikallistaloutta sekä kehittää lähiyhteisöjä.

Lähimatkailukampanja toteutettiin Oulun alueella yhteistyössä KantriOulu-hankkeen kanssa. Kampanjassa toteutettiin Lähimatkailun tarveselvitys, jonka tuloksista tiedotettiin kesäkuussa pidetyssä Lähimatkailu –seminaarissa Virpinimessä. Uusien palvelujen kokeiluun ja esittelyyn liittyen toteutettiin Kempeleessä ja Ylikiimingissä opintoretket. Retkien jälkeen kokoonnuttiin vielä palautekeskusteluihin. Oppimisprosessin myötä kylissä pohditaan omia tuotteita ja niiden toteuttamista.

Kyliin tulee voimakkaammin tuoda esille omaa perinnettä ja hyödyntää sitä vahvuutena ja omaleimaisuuden takaamiseksi ja muista erottautumiseksi. Kylätoiminta ponnistaa eteenpäin omien vahvuuksien kautta. Paikallisuus on kiinnostava ja nouseva trendi, josta kertoo lähi-sanan käytön lisääntyminen: lähiruoka, lähimatkailu, lähipalvelu. Toteutetut tapahtumien järjestämiseen, turvallisuuteen ja laatuun liittyneet koulutukset koettiin erittäin tärkeinä. Tapahtumien asema varainhankinnan ja yhteisöllisyyden kehittämisen näkökulmasta tulee olemaan myös jatkossa yhteisöjen avaintoimintaa. Tapahtumiin halutaan osallistujia laajemmalla alueella, mökkiläisistä ja naapurikylistä, joten niiden laadun kehittämiseksi on hyvä hyödyntää paikallista osaamista esim. urheiluseuroista, yrittäjistä ja yhteisöjen yhteistyöstä.

Toimiva viestintä

Hankkeen tavoitteena oli kokeilla tiedottamista uusilla tavoilla. Oulun Seudun Leaderin nettisivusto uudistui ja alettiin myös kehittää Facebookin kautta tiedottamista. Hankkeen aikana taltioitiin Maaseutu kaupungissa – tilaisuus keväällä 2014 YouTube-videoksi ja järjestettiin useita sosiaaliseen mediaan liittyviä koulutustilaisuuksia ja työpajoja. Yhteisöille tehtiin työvälineeksi myös esitepohja, jota voi hyödyntää helposti tapahtumien ja muun toiminnan esittelyyn. Facebook nousi eniten käyttöön otetuksi uudeksi tiedotusvälineeksi kylissä ja yhdistyksissä.

Sosiaalisen median työpajat olivat kysytyjä ja niitä järjestettiin Oulussa, Pudasjärvellä ja Muhoksella. Sosiaalisesta mediasta suosituimmaksi on noussut Facebook, jonne yhteisöt ovat luoneet omia sivuja ja ryhmiä sekä tapahtumia. Muistakin sähköisistä työvälineistä ollaan kiinnostuneita mm. nettisivut ja Twitter. Oulussa järjestettiin yksi nettisivu –työpaja, jossa kokeiltiin wordpress-työvälinettä. Osaamista tulisi kuitenkin saada lisää aihepiireihin liittyen.

Vuoden 2013 aikana kyliin lähti kaksi kertaa koottu sähköinen tiedote ajankohtaisista asioista. Tiedotteeseen ei saatu palautetta vastaanottajilta, joten sen saavutettavuus jää vain arvailujen varaan. Todennäköisesti henkilökohtaisesti sähköisesti lähetettävät tiedotteet katoavat helposti sähköpostimassaan, joten niiden käyttö tiedotuskanavana koettiin epävarmana. Tiedottamisväylinä hankkeen tapahtumista ovat olleet paikallislehdet, YHTEISÖhautomon Facebook-sivu sekä Leader-yhdistyksen nettisivun ajankohtaiset-palsta.

Paikallislehdet ovat hyvin ottaneet vastaan hankkeen ja sen yhteistyökumppaneiden tiedotteita ja julkaisseet artikkeleita, jotka on koottu Leaderin leikekirjaan. Lähimatkailu –kampanja ylitti myös julkaisukynnyksen maakuntalehti Kalevassa ja Yleisradiossa.

Useat kattojärjestöt ohjeistavat toimijoita tiedottamisessa. Paikallislehdissä halutaan verkostoitua ja löytää yhteyshenkilöitä kylistä ja yhteisöistä. Maakuntalehti Kaleva julkaisee viikoittain Yhteisöt – palsta, johon yhdistykset voivat lähettää juttuja ja kuvia tapahtumistaan. Haasteeseen tulisi tarttua kylissä rohkeasti. Yhteisöllisyys ja paikallisuus saavat suuremman arvon ja mielikuvat aktiivisesta maaseudusta kehittyvät, kun se on esillä. Sosiaalinen media on myös näyttänyt jo voimansa, joten sen hyödyntämiseen ja käyttöönottoon tulisi löytää osajia. Tiedottamiseen ja siihen liittyviin toimenpiteisiin tulee jatkossakin panostaa.

Nuoret

Vuoden 2013 aikana nousi esiin tarve hankesuunnitelman päivittämiseen nuorten aktiivisuuden osalta. Muiden toimintaryhmien esimerkin ja kentältä nousseiden nuorten toiminnan kehittämistarpeiden vuoksi laadittiin hankesuunnitelman muutos ja hankkeeseen saatiin lisäresurssina toinen hankeaktivaattori lokakuussa 2013. Nuorten aktiivintyöhön liittyen tavoitteena oli tunnistaa ja tuoda esiin nuorten omia tarpeita ja kehittämisideoita.

Yhteistyöverkoston rakentaminen ja siihen liittyvät tapaamiset ja tapahtumat toteutuivat pääosin kevään, kesän ja syksyn 2014 aikana. Esimerkiksi Nuorten vaikuttajaryhmien tapaaminen ja koulutus toteutui Nuorisokeskus Syötteellä. Tapaamiseen osallistui yhteensä 34 nuorta listä, Pudasjärveltä ja Muhokselta. Tapahtuman tarkoituksena oli, että eri paikkakuntien nuoret voivat tavata toisten alueiden nuoria vaikuttajia ja vaihtaa keskinäisiä kokemuksiaan, saada koulutusta vaikuttamistyöhönsä sekä pohtia yhdessä millaisessa elinympäristössä he haluavat elää. Tapahtuma toteutti nuorten aktivoimista parhaimmillaan ja samalla vahvisti nuorten osallisuutta sekä keskinäistä verkostoitumista ja yhteistyötä.

Muhoksen kulttuurikenttää ja lasten ja nuorten osallisuutta nostattamaan järjestettiin Muhoksella erityisesti lapsille ja nuorille suunnattu Nocte Artium – taiteiden yö –tapahtuma 26.9. Muhoksen seurakunnan nuorisotyön ja kunnan nuorisotyön toimesta. Yhteisöhautomo osallistui myös tapahtumaan mukaan muun muassa tuomalla lisävälineitä nuorten osallisuuden edistämiseen

järjestämällä Reilu peli – nuorten juontajakoulutuksen. Erilaisia yhteistyökokeiluja toteutettiin myös olemalla mukana Nuorten tanssi- ja elokuvaleirillä Pudasjärvellä, Nuorten erä- ja ympäristöleirillä Muhoksella sekä järjestämällä yhteistyökumppaneiden kanssa Nuorten ympäristötaide –työpajaa Muhoksen Montassa.

Yhteisöhautomo-hankkeen puitteissa tehtyä nuorten aktivointityötä alueella on pidetty hyvänä ja tarpeellisena työnä. Ulkopuolelta tuleva toimija voi myös aktivoida nuoria paremmin mukaan uuteen ja erilaiseen toimintaan. Jatkossa myös Nuorisio Leader -toiminnan onnistuvat myös Oulun Seudun alueella, kuten muissakin Leader-ryhmissä.

3.2.5. Rieska-Leader ry

Toimivat paikallisyhteisöt

Hankkeessa aktivointi ja neuvontatilaisuudet olivat avainasemassa hankkeen verkostojen luomisessa. Yhteisöhautomo-hanke kartoitti paikallisten yhdistysten tarpeita tilaisuuksissa, joissa nousi esille yhdistysten ja muiden toimijoiden ajankohtaisia tarpeita ja ongelmia. Näiden pohjalta pystyttiin hakemaan ratkaisuja ja löytämään uusia verkostoja sekä uusia toimintatapoja ongelmien ratkaisuun.

Eri yhdistyksiä opastettiin hankehakemuksien tekemisessä ja hankkeiden suunnittelussa sekä neuvottiin hankkeiden budjettien laadinnassa. Yhdistyksiä, joilla oli hankkeita käynnissä, neuvottiin maksatusten hakemisessa. Lisäksi yhdistyksille järjestettiin koulutustilaisuuksia maksatuksiin liittyen. Maksatushakemuksiin tarvittavien liitteiden sekä kirjanpidon liittyvistä asioista on yhdistyksiä pystytty opastamaan myös hankekohtaisesti.

Hankkeessa järjestettiin verkostoitumis- sekä yhteistyötilaisuuksia, jossa eri tahojen toimijat pystyivät tutustumaan toisiinsa. Tilaisuuksissa pystyttiin luomaan uusia kontakteja ja oppimaan uutta. Kehittämistilaisuuksissa on pidetty kunnan virkamiesten sekä kyläihmisten kanssa.

Palaverissa sekä tilaisuuksissa pyrittiin lisäämään kunnan, kyläihmisten sekä eri yhdistysten välistä yhteistyötä sekä luotiin mahdollisuuksia siihen, miten kylä- ja muut yhdistykset voisivat turvata toiminnan jatkon.

Hankkeen järjestämiä sopimuksellisuus koulutuksia pidettiin tarpeellisena. Jatkossa on kuitenkin huomioitava, että koulutukset ovat konkreettisempia, jolloin ne palvelevat paremmin yhdistysten tarpeita.

Toimivat lähipalvelut

Hankkeessa järjestettiin teemailtoja kylätaloilla, joissa mietittiin kylätalojen käytön monipuolistamista sekä yhdistysten palvelutoiminnan lisäämistä.

Hankkeen aikana Rieska-Leaderin toiminta alueella on tullut selväksi, että lähipalveluiden osalta ollaan maaseudulla todella haastavassa vaiheessa. Kuntien yhdistymiskysymykset, palveluiden väheneminen ja karkaaminen entistä kauemmas kiihtyy jatkuvasti.

Vaihtoehtona palveluiden lopettamiselle on uusien toimintamuotoja etsiminen palveluiden tuottamiseen. Palveluiden ylläpitäminen luo paineita alueilla toimiville yhdistyksille ja järjestöille. Tämä on valtakunnallinen ilmiö ja tulevaisuudessa on odotettavissa, että uudet palvelujen

järjestämis- ja tuottamistavat yleistyvät maaseudulla. Sitä kautta myös yhdistysten rooli palveluiden tuottajana tulee vahvistumaan entistä enemmän. Hankkeen avulla pystyttiin järjestämään neuvottelupäiviä sekä kehittämistilaisuuksia, joissa nousi esille erilaisia palvelutuotannon mahdollisuuksia.

Vaikka paineet palveluiden tuottamiseen ovat kovat, alueen yhdistykset eivät ole kyenneet ottamaan suurempaa roolia palveluiden tuottamisessa. Hankkeessa nousi esille se, että suurimpana syynä tähän on se, että yhdistyksillä ei ole osaamista ja resursseja vastata niihin paineisiin mitä heille asetetaan.

Mikäli tulevaisuudessa maaseudulla halutaan säilyttää palveluita sekä kehittää yhdistysten toimintaa, vaaditaan entistä enemmän panostusta sekä koulutusta yhdistystoimijoille myös palveluiden järjestämisestä. Lisäksi yhdistyksiin tarvitaan uusia toimijoita ja ideoita toiminnan järjestämiseen. Tulevina vuosina hyvinvointipalveluiden osuus tulee kasvamaan ja vastuu hyvinvoinnista siirtyy yhä enemmän jokaisen omalle vastuulle. Silloin yhdistykset ovat hyvä ja vastuullinen valinta, koska raha kiertää takaisin yhteisön hyväksi.

Toimiva viestintä

Hankkeen järjestämissä tilaisuuksissa nousi esille useita kysymyksiä hanketoimintaan liittyen. Usein kuitenkin päällimmäisenä jäi kuva, että maaseudun asukkaiden ja yhdistystoimijoiden tietämys Leader-toiminnasta on yleisesti hyvin vähäistä.

Hankkeella pystyttiin kehittämään toimijoiden tiedotusta ja myös Leader-ryhmien omaa tiedotusta. YHTEISÖhautomo mahdollisti Leader-ryhmien yhteisen sekä kaikkien ryhmien omien nettisivujen kehittämisen. Uudistuneiden nettisivujen avulla pystyttiin tehostamaan viestintää Leader-ryhmien toiminnasta.

Hankkeessa järjestetyillä SoMe-koulutuksilla pystyttiin antamaan toimijoille uusia valmiuksia ja työkaluja tiedottamisen kehittämiseen. Koulutuksien kautta myös hanketoimijoiden osaaminen sosiaalisessa mediassa kasvoi. Siitä saatiin huomattavaa hyötyä hankkeessa, koska tiedottamista sosiaalisessa mediassa pystyttiin tehostamaan.

Hanke antoi mahdollisuuden siihen, että aktivointi ja neuvonta tilaisuuksia pystyttiin järjestämään alueella huomattavasti aiempaa enemmän. Hankkeessa tuli selkeästi esille, että jatkossakin tiedottamista Leader-toiminnasta on pystyttävä tehostamaan ja parantamaan. Parhaiten tietoa saadaan levitettyä osallistamalla yhdistyksien tilaisuuksiin, lehtijutuilla sekä hyvillä ja onnistuneilla hankkeilla. Tiedotuksen avulla pystytään myös saamaan entistä parempia hankkeita rahoitettavaksi.

Tiedottaminen vaatii kuitenkin jatkuvaa kehittämistä ja siihen panostaminen on ensiarvoisen tärkeää niin maaseudun toimijoiden kuin Leader-ryhmien kannalta.

Nuoret

Rieska-Leaderin alueella nuoret on nostettu yhdeksi toiminnan painopistealueeksi. Nuoria pyritään saamaan mukaan hanketoimintaan Nuoriso Leader hankkeiden avulla. Nuoriso Leader hankkeita rahoitettiin 2012-2014 vuosien aikana yhteensä 194 kappaletta.

Kansainvälisyys

Rieska-Leaderin alueella kansainvälistyminen oli yksi painopistealueista. Vaikka kansainvälistyminen on hyvin haastavaa, on haastavinta löytää osaava ihminen sitä toteuttamaan. Kansainvälistyminen saatiin Rieskan alueella käyntiin vasta hankkeen loppupuolella. Tämä johtui siitä, että hankkeeseen KV-koordinaattoriksi valittu henkilö oli suuren osan työajastaan opintovapaalla. Hankkeen viimeisenä vuotena saatiin kansainvälistyminen kuitenkin todella hyvälle alulle ja luotiin kontakteja ympäri Eurooppaa.

Kotikansainvälistyminen

Kotikansainvälistymistä edistettiin alueen sisällä järjestämällä erilaisia tapahtumia ja tiedotustilaisuuksia paikallisten maahanmuuttajien kanssa kaikille asukkaille. Yhteistyössä tilaisuuksissa olivat kuntien nuorisotoimet, SPR, maahanmuuttaja-yhdistykset, oppilaitokset (mm. suomen kielen kurssit), kirjastot, seurakunnat, kuntien kulttuuritoimet sekä muut hankkeet.

Hankkeessa hyväksi tilaisuuksiksi, joilla voitiin yhdistää maahanmuuttajia sekä paikallista väestöä koettiin kansainväliset ruokaillat, makumatkat, ravintolapäivät. Lasten tapahtumista parasta palautetta saatiin alakoulujen kanssa järjestetystä lasten kansainvälisistä päivistä. Aikuisväestölle järjestettiin kirjastoissa näyttelyitä alueen maahanmuuttajien omista käsitöistä ja/tai omasta maasta tuoduista tavaroista. Lisäksi järjestettiin elävän kirjaston metodia käyttäviä keskustelutilaisuuksia, jossa eri maiden, uskontojen ja kulttuurien edustajia sai ”lainata” keskustelun ajaksi ja puhua vapaasti asioista. Elävä kirjasto toimi hyvin lukiolaisten tai ammattiopistojen opiskelijoiden/aikuisopiskelijoiden kanssa.

Hanke oli mukana järjestämässä maahanmuuttajien omia tapahtumia sekä tiedotustilaisuuksia esim. työnhakuun, maaseudun palveluihin sekä maahanmuuttajille suunnattuihin palveluihin liittyen.

Kotikansainvälistymisessä tärkeimmäksi asiaksi nousivat erilaiset yhteistyökumppanit. Yhteistyö erilaisten järjestöjen, oppilaitosten, koulujen, kunnan nuoriso-, -kulttuuritoimen, -kirjastoimen kanssa on ensi arvoisen tärkeää. Näiden lisäksi on tärkeää tehdä yhteistyötä muiden hankkeiden kanssa esim. ESR-hankkeet. Ruokaan liittyviä tapahtumia saa paljon väkeä paikalle ja yhteinen tekeminen yhdistää kulttuureja. Avainsanat kotikansainvälistymisessä ovat: avoimuus, suvaitsevaisuus ja hauskuus.

Kansainvälinen yhteistyö

Hankkeen avulla pystyttiin saamaan Rieska-Leaderin alueelle kumppaneita Unkarista, Romaniasta, Itävallest, Latviasta, Luxemburgista, Ranskasta ja Bulgariasta. Paikallisia yhdistyksiä on autettu ystäväyhteyksien toiminnassa, partnerin etsinnässä, suhteiden syventämisessä, yhteishankkeiden suunnittelussa, hankkeiden hakemisessa sekä toteuttamisessa.

Hanke on mahdollistanut suunnitella Erasmus+ ohjelmaan sopivaa Youth in Action- hanketta Unkarin, Latvian ja Romanian Leader-ryhmien kesken. Tulevan hankkeen aiheena on maaseudun nuorten yrittäjien innovaatioleiri-tyyppinen toiminta.

Kansalaisten Eurooppa-ohjelmaan sopivaa hanketta ystäväyhteyksien kesken myös suunnitellaan. Hanke pyrkii kehittämään kylämatkailua tai kyläomien tuotteiden valmistusta ja markkinointia.

YHTEISÖhautomo-hankkeen avulla saatiin alulle myös yhteistyö Bulgarian High Western Rhodopes-Leaderin kanssa. Yhteishanketta suunnitellaan ensi vuodeksi ja sen teemana ovat maaseudun nuoret ja naisryttäjät.

3.3. Yhteistyö

Keskeisiä hankkeen yhteistyökumppaneita olivat maaseudulla asuvat eri-ikäiset ihmiset, maaseudulla toimivat yhdistykset ja järjestöt sekä yritykset ja kunnat (viranhaltijat ja luottamushenkilöt).

Hankkeen toiminnan kannalta tärkeitä muita yhteistyötahoja olivat:

- Pohjois-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Lapin ELY-keskukset
- Pohjois-Pohjanmaan Kylät ry, Keskipohjalaiset Kylät ry, Lappilaiset Kylät ry
- Pohjois-Pohjanmaan Liitto, Keski-Pohjanmaan Liitto, Lapin Liitto
- Suomen Kylätoiminta ry
- Maaseutuverkostoyksikkö
- Oulun seudun ammattikorkeakoulun luonnonvara-alan yksikkö (Oulu)
- Maaseudun Sivistysliitto (Oulu)
- muut alueen oppilaitokset ja kehittämisorganisaatiot tarpeen mukaan (esim. PSK-aikuisopisto, Simon kunta)
- Oulun yliopisto, maantieteen laitos

Hankkeen aikana tehtiin yhteistyötä muiden maaseudun kehittämishankkeiden kanssa seuraavasti:

- Oulun kaupungin hallinnoima Kantri-tiedotushanke (maaseutu-kaupunki –vuorovaikutus, markkinat ja tapahtumat, maaseutualueiden tunnettuuden lisääminen)
- Pudasjärven kaupungin hallinnoima Kerttu ja Kauko -hanke (kylä-kunta yhteistyö, 3. sektori palveluiden tuottajana)
- Pohjois-Pohjanmaan Liiton hallinnoima Pohjoiset Kylät –hanke (sopimuksellisuusasiat, verkostot).
- MSL:n hallinnoima Uutispuuro-hanke (tiedottamisasiat, kylä viestijä verkoston luominen, maaseutualueiden tunnettuuden lisääminen, tuotteistuspajat) sekä Koti maalla -hanke (yhteisöllisyys, paikallinen toiminta, kylä-kunta yhteistyö, retket ja kyläkerrokset)
- Maaseutuyrittäjyyttä edistävät Masva-hankeet (palvelutarvekartoitukset, koulutukset, tutustumisretket)
- ProAgria / Maa- ja kotitalousnaisten HYPYT – hyvinvointipalveluyrittäjyys toimivaksi -hanke (osuuskuntatoiminta)
- Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen hallinnoima Taatusti turvassa –hanke (kyläien turvallisuussuunnitelmat sekä toiminta- ja taloussuunnitelmat, kylä-kunta yhteistyö)
- Aisaparin, Kuudestaan ja Pirityisten hallinnoima HINKU-hanke (Kyläturvallisuus)
- ProAgrian YmpäristöAgro II –hanke (maisemanhoito, koulutukset)
- Raahen Kylät ry:n lähidemokratia –esiselvityshanke ja Kuntaliiton Kuntalaiset keskiöön -hanke (kylä-kunta yhteistyö, vaikuttaminen, opintomatkat)
- YHTEISÖhautomo-hanke toimi yhteistyössä myös muiden paikallisten ja alueellisten maaseudun kehittämishankkeiden kanssa.

Hankkeen työntekijät osallistuivat mm. seuraavien työryhmien tai vastaavien toimintaan:

- Pohjois-Pohjanmaan Liiton järjestöneuvottelukunta
- Pohjois-Pohjanmaan kyläviestijä-verkosto
- Maaseutuvaikutusten arviointi-työryhmä Raahen seutukunnassa (osa kuntaliitos selvitystä)
- Raahen lähidemokratia-työryhmä

- Raahen Maaseutusuunnitelman päivitystyöryhmä
- Haapajärven kyläneuvoston nettisivu -työryhmä

3.4. Tiedottaminen

Hankkeesta tiedotettiin alueellisesti ja paikallisesti

- lehdistötiedotteet ja tiedotustilaisuudet
- Leader-ryhmien www- ja Facebook-sivuilla, kuntien www-sivuilla
- Pohjois-Pohjanmaan Kylät ry:n ja Keskipohjalaiset Kylät ry:n kautta
- paikallislehdissä, kuntatiedotteissa ja radiohaastatteluilla sekä hanke-esitteillä
- erilaisissa tilaisuuksissa ja tapahtumissa sekä yhteistyössä muiden hankkeiden kanssa
- yhdistyksille, kunnille (virkamiehet, luottamushenkilöt) ja eri yhteistyötahoille lähetetyillä tiedotteilla ja sähköpostilistoilla
- Maaseutuverkostoyksikön ja Voimistuvat Kylät –kampanjan kautta
- suorat yhteydenotot eri toimijoihin

4. HALLINNOINTI

Hankkeen päähakijana ja hallinnoijana toimi Keskipiste-Leader ry. Leader-ryhmien välisestä yhteistyöstä laadittiin yhteistoimintasopimus. Ohjausryhmä kokoontui yhteensä 10 kertaa.

Ohjausryhmän kokoonpano hankkeen loppuvaiheessa:

varsinainen jäsen	Taustaryhmä	varajäsen	Taustaryhmä
Ilkka Peltola	Keskipiste-Leader ry	Anni-Mari Isoherranen	Keskipiste-Leader ry
Anita Sievänen	Pohjois-Pohjanmaan Kylät ry	Esa Erkkilä	Keskipohjalaiset Kylät ry
Pirjo Onkalo	Pohjois-Pohjanmaa ELY-keskus	Anne Ristioja	Lapin ELY-keskus
Kalevi Nevala	Limingan kunta	Kari Pietilä	Mattilanperän kyläyhdistys ry
Tuula Aitto-oja	Rieska-Leader ry	Seppo Niskala	Kankaan nuorisoseura ry
Pasi Laukka	Oulun kaupunki	Sirkka Tihinen	Maatalousyrittäjä
Tuomo Horsma	Koillismaan Leader ry	Jouni Määttä	Kuusamon kaupunki

5. KUSTANNUKSET JA RAHOITUS

Hankkeen kokonaiskustannusarvio oli vajaat 1,6 miljoonaa euroa. Hanke rahoitettiin 100 %:n tuella, joten yksityistä rahoitusta ei tarvittu. Jokaisella Leader-ryhmällä oli käytettävissä hankkeen aikana 200 000 - 300 000 euroa. Yhteisten toimenpiteiden toteuttamiseen oli varattu ryhmille yhteensä 200 000 euroa kolmelle vuodelle.

Hankkeen toteutuneet kustannukset Leader-ryhmittäin esitellään **liitteessä 2**.

Hankkeen kokonaiskustannusarvio

Kululuokka	Budjetti 2011-2014	Kokonaiskustannukset 2011–2014
Palkat ja palkkiot	944 000 €	944 639,60 €
Ostopalvelut	164 200 €	177 978,69 €
Vuokrat	75 200 €	68 855,81 €
Kotimaan matkakulut	167 300 €	166 037,91 €
Ulkomaan matkakulut	70 100 €	58 899,09 €
Muut kulut	142 890 €	136 740,35 €
Yhteensä	1 563 690 €	1 553 151,45 €

6. HANKKEEN TOTEUTTAMISEN ARVIOINTI

6.1. Hankkeen hallinnoijan arvio

Keskipiste-Leader toimi hankkeen päähallinnoijana ja muut neljä Leader-yhdistystä osatoteuttajina. Hanke saavutti asetetut tavoitteet hyvin ja lisäsi merkittävästi yhdistysten ja yhteisöjen kehittämispanosta maakunnassa. Paikallinen toiminta yhdistyi maakunnalliseksi esimerkiksi yhteisten opintomatkojen ja koulutusten muodossa. Yhteisöllisyys ja yhdessä tekemisen meininki virisi paikallisesti ja hyvät käytännöt levisivät alueelta toiselle.

Toimintamallina Leadereiden yhteinen maakunnallinen hanke oli erinomainen. Hanke oli samaan aikaan paikalliset tarpeet huomioiva, mutta myös maakunnallisia ratkaisuja hakeva. Vaikuttaviin tuloksiin päästiin vain riittävien paikallisten työntekijäresurssien turvaamisella. Työntekijöiden osaaminen saatiin käyttöön koko maakunnassa ja samalla hankkeen työntekijät muodostivat oman pienen työyhteisön, tiimin.

Hankkeen päähallinnoijalle Keskipiste-Leaderille taloudellinen vastuu oli hetkittäin kova, mutta niistä selvittiin kunnialla. Hankkeen tavoitteet olivat kokonaisuutta ajatellen hieman liian laajat ja aiheuttivat ajoittain työntekijöille ylikuormitusta. Jatkossa keskeiset tavoitteet tulee rajata tarkemmin. Suurella hankkeella tulee olla myös vastuullinen vetäjä, eikä pelkästään hallinnoijan edustaja oman toimensa ohessa.

6.2. Hankkeen ohjausryhmän arvio

6.3. Hankkeen toimintaan osallistuneiden palaute

YHTEISÖhautomo-hankkeen toimintaan osallistuneilta kerättiin palautetta tapahtumien, retkien ja koulutusten yhteydessä. Hankkeen lopussa toteutettiin lisäksi sähköinen kysely hankkeen toimintaan osallistuneille. Pääsääntöisesti hankkeen järjestämät tilaisuudet koettiin hyödyllisiksi, yhteisöllisyyttä vahvistaviksi ja yhdistysten toimintaa tukeviksi. Opintomatkat koettiin hyödyllisiksi verkostojen luomisessa ja uuden tiedon kartuttamisessa siitä, miten yhteisiksi koettuja toiminnan ongelmia ja haasteita on muulla ratkaistu. Koulutuksia toivottiin olevan enemmän ja samalla toivottiin myös yksilöllisempää ohjausta ja neuvontaa. Hankkeeseen osallistuneiden suora suullinen palaute on ollut myönteistä ja toiminnan ulkopuolinen aktivointi on koettu monessa yhdistyksessä tärkeäksi alkusykäykseksi.

Kerätyn palautteen perusteella tulevaisuuden tärkeimmiksi kehittämiskohteiksi koettiin hyvinvointi ja viihtyvyys, nuorten aktivointi, yhteisöllisyys, kylätalot, taloudellinen toiminta sekä osaamisen lisääminen.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET JA ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI

Maaseutu on jatkuvassa muutoksessa. Muutosten hallinnassa yhteisöjen näkökulmasta korostuvat eri toimijoiden yhteistyö ja verkostoituminen sekä vaikuttamisen mahdollisuudet. Paikallisuuden vahvistamiselle, uusien viestintä- ja yhteistyötapojen kehittämiseksi, toimijoiden osaamisen vahvistamiselle sekä lähidemokratian kehittämiseksi on maaseudulla ollut tilausta. YHTEISÖhautomo-hankkeella on vastattu näihin haasteisiin paikallisesti ja koko maakunnan tasolla.

YHTEISÖhautomo-hankkeella on kohdennettu toimintaa paikallisyhteisöjen yhteishengen vahvistamiseen yhteisen toiminnan kautta. Toimijoiden aktivoiminen ja saaminen yhteisen pöydän ääreen, suunnittelemaan ja toteuttamaan asioita yhdessä on ollut hankkeen vahvinta toimintaa. Nämä vaikutukset jäävät elämään myös hankkeen päätyttyä uusien tapahtumien, uusien verkostojen ja kumppanuuksien, toimijoiden vahvistuneen osaamisen sekä kylien ja kuntien yhteistyön kautta. Monipuolistamalla paikallisyhteisöjen toimintaa sekä auttamalla uusien pienimuotoistenkin

palveluiden, kuten kerhojen ja tai harrastuspaikkojen luomisessa on osaltaan viety eteenpäin maaseutualueiden viihtyvyyttä ja parannettu arkielämän sujuvuutta.

YHTEISÖhautomo-hankkeen kautta on voitu kannustaa myös nuoria toimimaan osana yhteisöä ja toteuttamaan aktiivisesti omiakin hankkeita. Kansainvälisyys, kylien toiminnallisten keskusten kehittäminen sekä palveluiden tuottamiseen liittyvän osaamisen vahvistaminen ovat houkutelleet kehittämistyöhön mukaan uusia toimijoita, kuten mökkiläisiä, yrittäjiä ja kyläyhdistysten ohella muitakin yhdistystoimijoita. Tämä on vahvistanut verkostojen monipuolisuutta ja tuonut uutta luovuutta ja uskallusta kehittämistyöhön.

Maaseutuyhteisöjen toiminnallisiin ja sisällöllisiin haasteisiin vastaaminen viiden Leader-ryhmän yhteishankkeella on antanut hankkeen toteutukselle monenlaisia synergiaetuja työntekijöiden kuin paikallisyhteisöjen toiminnan kannalta. Yhteishankkeella on toimintaan saatu kokonaisvaltainen ote, jonka kautta hyvien käytänteiden välittäminen alueelta ja toimijalta toiselle on helpottunut. Samalla on voitu välttää turhan päällekkäisen työn tekemistä. Yhteisten toimenpiteiden kautta eri alueiden toimijat ovat avoimesti voineet hyötyä toistensa vahvuuksista ja osaamisesta. YHTEISÖhautomo-hanke on toiminut myös luontevana linkkinä paikallisyhteisöjen, kuntaorganisaation ja hankkeita rahoittavien toimijoiden välillä. Yhteisöjen aktivoinnin ja toimijoiden verkottamisen tuloksena on käynnistetty uusia yhteisöjen itsensä toteuttamia hankkeita sekä koottu hankeaihoita uutta ohjelmakautta varten.

YHTEISÖhautomo-hankkeessa esille nousseiden asioiden sekä kehittämis- ja koulutustarpeiden, Pohjois-Pohjanmaan paikallisen kehittämisen strategian tavoitteiden sekä Leader-ryhmien omien strategioiden pohjalta Leader-ryhmät jatkavat alueen kehittämistä yhteisillä alueellisilla hankkeilla. Yhteisillä hankkeilla on mahdollista toteuttaa tehokkaasti myös paikallisia toimenpiteitä. Yhteishankkeita on mietitty ensisijassa kolmesta teemasta: yhteisöjen palvelutuotanto, viestintä ja nuoret.

Erityisesti maaseudun eri yhdistykset tarvitsevat lisää koulutusta ja neuvontaa suunnitelmalliseen kehittämiseen, viestinnän ja markkinoinnin osaamisen vahvistamiseen sekä kansainväliseen verkostoitumiseen. Myös uusien toimintamallien kehittämistä sekä elinkeino- ja palveluosaamisen vahvistamista tarvitaan entistä enemmän, jotta yhdistykset voivat tulevaisuudessa vastata paremmin niille asetettuihin haasteisiin toimia palveluiden tuottajina. Kylätalojen tai vastaavien tilojen toiminnan, lähipalveluiden kehittäminen sekä yhteistyöverkostojen rakentaminen yhdistysten, julkisen sektorin ja yrittäjien välille myös yli kuntarajojen ovat tulevan kehittämistyön ydinaluetta.

Nivalassa xxx.

Ilkka Peltola, toiminnanjohtaja

Keskipiste-Leader ry

YHTEISÖHAUTOMO-HANKKEEN Loppuraportointi 2014

Liite 1

Leader-ryhmäkohtaiset tulostavoitteet ja tulokset

Pääta- voite	Osatavoitteet	Konkreettisia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi	Määrälliset tavoitteet yhteensä	Tulokset/määrälliset tavoitteet ryhmittäin					Tulokset yhteensä	toteuma *
				Rieska	Keski- piste	OSL	Koillis- maa	Norsu		
TOIMIVAT PAIKALLISYHTEISÖT	YHTEISÖLLISYYS - yhteishengen ja yhteenkuuluvuuden vahvistaminen yhteisen toiminnan kautta									
	Tavoitteena: Toimijoiden aktivoiminen ja osaamisen vahvistaminen, Uusien toimijoiden ja eri ikäryhmien sitouttaminen, Uusien kylä/asukas yhdistysten perustaminen, Toimijoiden tekeminen toisilleen tutuiksi	Aktivointi- ja neuvontailtoja	95	42/20	48/20	43/20	58/15	55/20	246	++
		Uusia ja kehitettäviä (kulttuuri) tapahtumia	25	3/5	5/8	3/2	7/6	11/4	29	+
		Toteutettuja, uusia nuorten projekteja	5					7/5	7	+
		Uusia yhdistyksiä (sis. kuntien kirkonkylät)	8	2/5		3/3		3/0	8	0
		Koulutuksia yhdistystoimijoille yhdistystoiminnan vahvistamiseen	3		5/0	1/1	3/0	4/2	13	++
		Uusia asukkaiden kohtaamispaikkoja	5					6/5	6	+
	VERKOSTOITUMINEN JA YHTEISTYÖ - uusien toimintamallien ja verkostojen luominen									
	Tavoitteena: Yhdistysten yhteistyön lisääminen/yhdistysten yhdistäminen, toimijoiden ja alueiden välisen yhteistyön lisääminen, Kyläkummitoiminnan vakiinnuttaminen, Kansainvälisen yhteistyön lisääminen, Uusien kv-toimintamallien ja verkostojen luominen, Uusien kv-toimijoiden aktivoiminen	Verkostoitumis- ja yhteistyöiltoja eri toimijoille ja yhdistyksille	39	18/10	11/12	12/8	4/0	30/9	75	++
		Uusia kylien/alueiden/yhdistysten yhteenliittymiä	7					7/7	7	0
		Tutustumisretkiä toimijoille/yhdistyksille	39	12/10	8/10	6/6	6/4	11/9	43	+
		Kyläkummeja/kansainvälisyys-kummeja/kummikyläpareja	17	3/5			2/6	5/6	10	-
		Kyläkummien koulutuspäiviä/opintoretkiä	3				2/2	1/1	3	0
		Kansainvälisiä opintomatkoja eri toimijoille	18	11/6	3/8	1/1	2/2	4/1	21	+
		Uusia kansainvälisiä hankeaihioita ja selvityksiä	30	6/20	3/10		1/0	1/0	11	--
		Koulutus- ja teemailtoja kansainvälistymiseen	21	38/10	7/10		2/1	1/0	48	++
	LÄHIDEMOKRATIA - kylien ja kunnan välisen yhteistyön syventäminen									
	Tavoitteena: Suoran asukasvaikuttamisen vahvistaminen, Uusien toimintamuotojen etsiminen ja vakiinnuttaminen, Nuorisovaltuustojen/kyläneuvostojen aktivoiminen, Kuntien sitouttaminen, Suunnitelmallisen kehittämistoiminnan vakiinnuttaminen	Uusia asukkaiden vaikuttamiskanavia	23	0/8	0/8		3/3	4/4	7	--
		Uusia nuorten aloitekanavia/aktivoituja nuorisovaltuustoja	14	0/4	3/8	5/0	1/0	0/2	9	-
		Kyläasiainneuvottelupäiviä/kehittämistolaisuuksia	31	16/10	9/5	4/5	7/2	14/9	50	++
		Mökkiläisparlamentteja	3				3/3		3	0
		Tutustumisretkiä lähidemokratiakohteisiin	4	1/1		2/1		2/2	5	+
		Uusia toimintasuunnitelmia (sis. päivitykset)	32		7/10	2/10	5/3	23/9	37	+
		Kylien yhteyshenkilöitä kuntiin	17	5/8				5/9	10	-

TOIMIVAT LÄHIPALVELUT	SOPIMUKSELLISUUS - tekijöiden ja tarvitsijoiden yhteensovittaminen									
	Tavoitteena: Erialaisten palveluiden kehittäminen (kuten kausiasukkaat, lähiliikuntapaikat, maisemanhoito, hoivapalvelut, kulttuuritapahtumat), Palveluiden tuottamiseen liittyvän osaamisen vahvistaminen, Palveluiden saavutettavuuden parantaminen moniliitoskunnissa	Osaamis- ja palvelukartoituksia/erilaisia kyselyitä	27			7/10	11/8	5/9	23	-
		Yhteisiä neuvottelu- ja sopimuskellisuuspäiviä/teemaitoja	27		10/8	4/3	7/7	12/9	33	+
		Yhteistyösopimuksia	6				3/6	3/0	6	0
		Paikallisia kulttuurivoimaryhmiä	27	2/10	1/8			4/9	7	--
		Koulutuksia sopimuskellisuusasiaan liittyen	17		1/5	7/6	2/4	6/2	16	-
		Retkiä sopimuskellisuuskohteisiin	5				0/3	4/2	4	-
	KYLÄTALOT / KYLÄKOULUT - kylien toiminnallisten keskusten vahvistaminen									
	Tavoitteena: Yhteisten kokoontumistilojen toiminnallisen sisällön kehittäminen, Uuden (pysyvän) toiminnan käynnistäminen	Teemaitoja kylätaloilla ja -kouluilla	40	5/5	8/20	4/5	10/5	7/5	34	-
		Tutustumisretkiä kylätalo ja kyläkoulu -kohteisiin	9	1/1	2/5	2/2	sis. aiem.	2/1	7	-
Uusia monipalvelupisteitä kylätaloille		1					1/1	1	0	
Uusia kerhoja		2				1/2	1/0	2	0	
Koulutuksia kylätalojen toiminnan kehittämiseksi		6		0/3		3/1	2/2	5	-	
TOIMIVA VIESTINTÄ	TIEDOTTAMINEN JA MARKKINOINTI - tiedonkulun parantaminen ja positiivisten mielikuvien luominen									
	Tavoitteena: Viestintäkanavien monipuolistaminen, Internetin ja uusmedian mahdollisuuksien laajempi hyödyntäminen, Toimijoiden markkinointiosaamisen lisääminen, Maaseudun ja kaupungin toimijoiden yhteistyön lisääminen, Maaseudun tekeminen tunnetummaksi ja näkyvämmäksi	Tapahtumakalentereita/harrastelukkareita	24		8/8	0/8		3/8	11	--
		Kylälehtiä/kyläkirjoja, esitteitä tai muuta materiaalia	28	5/4	10/10	5/5	12/4	8/5	40	+
		Uusia ja päivitettyjä kylien kotisivuja, blogeja	35		7/10	10/10	18/5	4/10	39	+
		Koulutuksia viestintään, markkinointiin ja sähköiseen mediaan	22	4/8	4/6	5/5	1/1	5/2	19	-

Selite *

0	= suunniteltu tavoite on saavutettu täysimääräisenä
+	= suunniteltu tavoite on hieman ylitetty
++	= suunniteltu tavoite on ylitetty huomattavasti
-	= suunniteltu tavoite on jäänyt hieman vajaaksi
--	= suunniteltu tavoite ei ole toteutunut